Үйлэдбэриин управлениин партийна комитет

60 центнер мяха абаха, мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ бүри ехээр худалдаха гэһэн уялга энэ управлениин полинууд болон фермэнүүдэй ажалшад абаа гэжэ мэдээжэ. Эдэ харюусалгатай уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэлгые хангаха гансахан лэ зорилгодо таараддуулан партком, партийна организацинууд бүхы эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэрее ябуулна.

Усть-лабинецуудай үүсхэлээр хүдөөгэй ажалшадай дунда эхилһэн мүрысөө саашадань дэлгэрүүлхэ талаар партийна комитедүүд эгээн шухала үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Эндэ кубаниинхидай үүсхэлые имагтал һайшаагаад, уялга абаад хизаарлажа болохогүй. Арга боломжонуудаа наринаар тооложо үзэлгэдэнь, тарилгын талмайн хубаарилгые һайжаруулха, полинуудай үрэжэлые болон мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые бодотоор бэелүүлгэдэнь ажахы бүхэндэ управленинүүдэй парткомуудай, мэргэжэлтэдэй туһалаад лэ байһан сагта амжалта туйлагдажа болохо байна. Тиихэдээ партийна эхин организацинуудта түшэглэхэ, колхознигууд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдые үргэнөөр хабаадуулха хэрэгтэй.

Колхоз, совхозуудай гол баялиг бологшо газар хэдэ хэдэн нютагуудта үшөөл ээн бусаар ашаглагдана гэжэ хүдөөгэй коммунистнуудай партийна конференцинүүдэй болоходо тэмдэглэгдэһэн байгаа. Жэшээлхэдэ, Ставрополиин хизаарта һайн газартай аад, худалдажа абтаһан үбһэ тэжээлээр мал ажалаа эрхилдэг, олзо багатайгаар хүдэлдэг совхозууд бии. Үнгэрэгшэ жэлдэ хизаарай 30 совхоз юһэн миллион шахуу түхэригэй гарзада ороо. Область бүхэндэ гээгдэжэ ябадаг колхозууд үшөөл олон бии.

Партийна комитедүүд лэ управленинүүдэй мэргэжэлтэдтэй болон эхин организацинуудтай хамта эдэ дутуунуудые түргэнөөр зайсуулжа орохо ёһотой бэшэ аал? Олон парткомууд ажал ябуулгаяа эхилхэдээ гээгдэнги ажахынуудта гол анхаралаа хандуулһан байна.

Үйлэдбэриин управленинүүдэй партийна комитедүүдэй зарим секретарьнуудай хөөрөөнүүд мүнөөдэр «Правдада» толилотдобо. Эдэ парткомууд ондо ондоо республикануудта, ондо ондоо эрхэ байдалда хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэй ажахы бүхэн өөрын онсо өөрэ илгаатай. Зүгөөр тэдэнэр юугээрээ адлиб гэхэдэ, хүдэлжэ орохоһоо эхилээд, хүдөө ажахын үйлэдбэриие тодорхойгоор, зорилго хүсэнгеэр, тэрэниие эмхидхэлгые гүнзэгы һайнаар мэдэн хүтэлбэрилхэ, эгээн гол асуудалнуудые түрүүшын ээлжээндэ табиха эрмэлзэлгэ болоно. Доной Неклиновскэ, Целиннэ хизаарай Астраханска, Белоруссиин Минскэ управленинүүдэй парткомууд ажал ябуулгаяа эхилһэн түрүүшын үдэрнүүдһээ хооһон үгэ хүүрээр хүтэлбэрилхэ, албадан захирха, заседанинуудые олоор хэхэ ябадал зайсуулхые оролдоно, теэд олон райкомууд иимэ юумэ хэдэг байгаа бшуу. Парткомуудай хүдэлмэрилэгшэд ажахы бүхэнэй, хамагай түрүүндэ, гээгдэнги ажахынуудай хэрэгүүдые һайнаар мэдэжэ абаад, хүсэеэ зүбөөр хубаарилан табиха, ажалай түрүү аргануудта хүнүүдые һургаха хэрэгтэнь коммунистнуудта туһалхые оролдоно.

Эмхидхэлэй хүдэлмэри бодото тодорхойгоор хэхэ, кадрнуудые шадамараар шэлэн оложо, хубаарилан табиха, тэдэниие һургаха, хүмүүжүүлхэ, гүйсэдхэлые үрэ ехэтэйгээр шалгаха, продуктнуудые элбэгээр абахын түлөө тэмсэлдэ олониитэ колхознигуудые эдэбхитэйгээр хабаадуулха гээшэ партийна комитедүүдэй хүдэлмэриин үндэһэ һууринь болоно.

Үйлэдбэриин управленинүүдэй, мэргэжэлтэдэй орондо хүдэлхөөр бэшээр, харин тэдэнэй нэрэ хүндые, хүдөө ажахын хэрэгүүдые эрхилэлгын түлөө харюусалгыень дээшэлүүлхээр партийна комитедүүд ажаллаха ёһотой. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, мэргэжэлтэдэй һанамжануудые шагнаха, тэрээндэнь хүндэтэйгөөр хандаха, газар тарялангай болон мал ажалай дүршэл ехэтэй мастернуудтай саг үргэлжэ зүбшэл хэдэг байха, эрдэм ухаагаар тодорхойлогдоод, бодото хэрэг дээрэ батадхагдаһан юумэнүүдые дэмжэхэ хэрэгтэй.

Эмхидхэлэй хүдэлмэри эдэбхитэйгээр хэхэ гээшэ ямар удхатайб гэхэдэ, ажалай эрхим үльгэр жэшээе наринаар шэнжэлхэ, тэдэниие шудалалгадань туһалха хэрэгтэй. Иимээр хүтэлбэрилхын тулада үдэр бүхэндэ хүн зонтой холбоотой байха шухала. Харин үлүүдэ заседанинуудые олоор хэхэ, хооһон захиралта захьяануудые бэшэхэ гээшэ иимэ хүтэлбэридэ таарлдахагүй байна.

Партиин урдын зарим райкомуудай горитойхон эндүү гэхэдэ, тэдэнэр партийна эхин организацинуудта түшэглэдэггүй байгаа. Партийна шэнэ органууд энэ алдууе дабтаха ёһогүй. Партийна организацинуудтай нягта холбоотойгоор хүдэлхэ, бүхы асуудалнуудые шиидхэхэ, тэдэндэ түшэглэн тус бүхэниинь партиин дайшалхы, үүсхэл эдэбхитэй отряд болгохо гээшэ шэнэ парткомуудай үүргэ болоно бшуу. Энэ талаар инспекторнүүд-парторганизаторнууд ехэ үүргэ дүүргэхэ болоно. Тэдэнэр организаци бүхэнэй һайн болон һула талыень хүсэдөөр мэдэхэ, хүдөө ажахын продуктнуудые бүри элбэгээр абаха гол зорилгоёо шиидхэлгэдэнь коммунистнуудта байра дээрэнь ошожо бодотоор туһалха уялгатай.

Партийна комитедүүдэй аппарат тиимэ ехэ бэшэ. Имагтал тэрэнэй хүдэлмэрилэгшэдэй хүсөөр олон юумэ хэхэ аргагүй. Имагтал эхин организацинуудта, эдэбхитэдтэ батаар түшэглэхэ гээшэ амжалта туйлаха аргатай болгохо байна.

Үйлэдбэриин шэнжэ баримталан байгуулагдаһан партийна комитедүүд соёл сурталай хүдэлмэри тодорхойгоор ябуулха, хүнүүдэй эрилтэ хэрэглэмжые бүри һайнаар мэдэжэ, тэдэниинь бодотоор хангажа шадаха байна. Партком бүхэндэ соёл сурталай таһаг байгуулагданхай, тэрэниие секретариин ордогшо толгойлдог. Тэдэнэр урдын райкомуудай пропаганда, агитациин таһаг шэнгеэр хүдэлхэ ёһогүй. Пропаганда, агитациин таһагуудай нилээд олониинь райкомой бюрогой ээлжээтэ заседанида хэрэгтэй материалнуудые болон тайлбаринуудые суглуулха, бэлэдхэхэ хэрэгтэ гол оролдолгоёо зорюулдаг байгаа. Партийна организацинуудай хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин ажахын-эмхидхэлэй хүдэлмэритэй нягта холбоотой байха, тэдэнэй ажал ябуулгые һайжаруулха тухай парткомой хүдэлмэрилэгшэд һанаагаа зобохо үүргэтэй гээшэ. Үдэр бүхэндэ хүн зоной дунда ябаха, полинууд болон фермэнүүдэй ажалшадтай нэгэн һанал эрмэлзэлгэтэй, нэгэн адляар оролдолго таргадаг, хүн бүхэнэй сэдьхэл зүрхые хүдэлгэжэ шададаг байха гээшэ парткомой хүдэлмэрилэгшэдэй уялга болоно. Имагтал энээнэй үндэһөөр тэдэнэр колхоз, совхозуудай баян арга боломжонуудые бүри һайнаар ашаглаха, ороохо таряа, мяха, һү, хүдөө ажахын бусад продуктнуудые нилээд элбэгээр абаха хэрэгтэ хүдөөгэй коммунистнуудай, хүдөө тосхоной бүхы ажалшадай хүсэлэл оролдолгые зорюулжа шадаха байна.

(«Правдын» февралиин 15-най түрүү бэшэг).

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 41 (10102) | 1968 оной февралиин 17, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

...Р-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадууд һунгагшадтаяа уулзана

Урма баярай оршон байдалда

Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай олон түмэн хүдэлмэришэд Октябрьска 783-дахи һунгуулиин округһоо РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр **Константин Лаврентьевич Барьядаевые,** өөһэдынгөө автономито республикын дээдэ засагта мяханай комбинадай 32-дохи һунгуулиин округһоо консервын заводой хүдэлмэришэн **Мария Васильевна Бозродных** гэгшые тээсгэн нэгэн дуугаар дэбжүүлһэн, тиигээд үсэгэлдэр тэдэнэртээ уулзалга хэбэ.

Һайндэрэй янзаар гоёогдоһон һунгуули тухай плакат, зурагуудаар, уряал, тогтоолоор шэмэглэгдэһэн комбинадай соёлой байшан соо хүн зон дүүрэн. Мяханай комбинадайхинһаа гадна, талханай комбинадай, хилээмэнэй баазын болон бусад эмхинүүдэй этигэмжэтэд ерэнхэй. Һунгагшадай үргэн суглаае нүхэр П. Я. Стужин нээбэ. Кандидадуудай этигэмжэтэ нюурнууд нүхэд Рыбникова, Сергина гэгшэд хүндэтэ айлшадайнгаа намтар, ажал хүдэлмэри, аша габьяагынь дурдан, мартын 3-да нэгэн хүн шэнгеэр эдэ нүхэдэй түлөө дуугаа үгэел гэжэ сугларагшадые уряалбад.

Һүүлээрнь талханай комбинадай мастер нүхэр Кушнарев трибунада гараба. Манай хүдэлмэришэд һунгалтын үдэрэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсанхай. Хоёр һарынгаа түсэб 103 процент дүүргэхэ, тиигэжэ даалгабариһаа гадуур 10 мянган түхэригэй продукци үгэхэ гэжэ шиидэнхэйбди гэбэ. Кандидадуудаа үнэн зүрхэнһөө дэмжээд, нүхэр Кушнарев үгынгөө түгэсхэлдэ шэнэ элеватор бариха, комбинированнэ тэжээлэй заводые үргэдхэхэ хэрэгтэмнай туһалалсаха бэзэт гэжэ депутадта кандидат нүхэр Барьядаевта хандаба.

Мяханай комбинадай хүдэлмэришэд нүхэд Аполозова, Шлыкина, врач нүхэр Мисюргеева, багша нүхэр Колесникова гэгшэд һунгалтада бэлэдхэлэй дашарамда ургажа байгаа ажалай, политическэ дэбжэлтые онсо тэмдэглэһэн, кандидадуудтаа зарим тэды, илангаяа гэр һуудалые һайжаруулха, хүнэй элүүрые хамгаалха, һуурин газарнуудые болбосон түхэлтэй болгохо, залуушуулые хүмүүжүүлхэ талаар тодорхой захяа, дурадхалнуудые оруулһан байна.

—Иимэ үндэр найдабари намда, жиирэй хүдэлмэришэндэ, таанадай үзүүлһэндэ маша ехэ баясхалан хүргэнэб,—гэжэ Мария Васильевна Безродных харюугай үгэ хэлэбэ.—Энэ сэгнэшэгүй этигэл хадаа суг хүдэлжэ ябаа нүхэдтэмни, намайе хүмүүжүүлһэн заводой коллективтэ нэн түрүүндэ хамаатай. Би өөрынгөө талаһаа шадал хүсэеэ гамнангүй арадай хэрэгэй хойноһоо, ажалай шэнэ илалтын түлөө оролдохоб.

Долоон жэлэй табадахи жэлдэ Буряад республикымнай урдахи зорилгонууд тухай, партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй тогтоолоор табигдаһан шэнэ эрилтэнүүд тушаа Константин Лаврентьевич Барьядаев дэлгэрэнгыгээр тогтон хэлээ. Үгынгөө эхиндэ, түгэсхэлдэ нүхэр Барьядаев депутадта кандидат болгогдожо дэбжүүлэгдэһэндээ гүнзэгы сэдьхэлэй баяр хүргөөд, Коммунис партиин хэрэгтэ ами бэеэ гамнангүй хүдэлхэб гэжэ мэдүүлээ.

Ц. Дугаров.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр К. Л. Барьядаев һунгагшадтаяа уулзажа байна.

С. Балдуевай фото.

Найдалыемнай харюулжа шадаха хүн

Уржадэр үдэшэ Улаан-Үдын гүрэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай дүрбэн дабхар шэнэ байшан соо хүн зон урда урданайхиһаа олоороо хүлгэн байба. Энэньшье ойлгосотой. Ушар юуб гэхэдэ, тус институдай багшанар, студентнэр, хүдэлмэрилэгшэд РСФСР-эй Верховно Соведэй кандидадта депутадаар дэбжүүлһэн хүнтэеэ—Улаан-Үдын түмэр замай станциин вагонно депогой слесарь Таисия Егоровна Синцоватай уулзахаяа сугларaa бшуу.

Эгээл түрүүлэн этигэмжэтэ нюур болохо нүхэр Бодоновада үгэ үгтэнэ. Депутадта кандидадайнгаа намтар тодорхойгоор хөөрэхэ зуураа, ажалша бэрхыень, коммунис ажалай ударник байһыень, ниитын ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададагыень тэмдэглэхэ зуураа, мартын 3-най үдэр РСФСР-эй дээдын органдо дэбжүүлэгдэһэн юрын эхэнэр, түрүү ажалшан Таисия Егоровна Синцовагай түлөө дуугаа үгэхыень һунгагшадые уряалба.

Удаань нэрьемэ альга ташалгаар угтуулан РСФСР-эй Верховно Соведтэ дэбжүүлэгдэһэн Т. Е. Синцова ендэр дээрэ гараба.

—Та бүгэдэнэй намда үнэн зүрхэнһөө найдажа, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлһэндэтнай тон ехэ баяр баясхалан хүргэнэб. Сэдьхэл зүрхэнэйнгөө уярһанда үгэшье хэлэхэмни намда бэлэн бэшэ байна,—гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.—Танай найдалые харюулхын түлөө унаһан малгайгаа абангүй оролдохоб.

Удаань Таисия Егоровна өөрынгөө ажал хүдэлмэри, ниитынгээ ажал тухай, хамта хүдэлдэг нүхэд тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэхэ зуураа, вагонно депогой бүхы дээрээ туйлаһан амжалта дээрэ тогтобо. Тус депогой хоёр цех, зургаан бригада коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

—Бидэ бүгэдэ ажалайнгаа бүтээсые эрид дээшэлүүлхын түлөө хамсы шаман оронхойбди. Манай ажал үндэрөөр сэгнэгдэдэг гээшэ. Тэрэнэй гэршэ хадаа намайе, юрын ажалша эхэнэрые, РСФСР-эй эгээл дээдын органдо дэбжүүлһэн ушар мүн болоно,—гэжэ үгынгөө түгэсхэлдэ Таисия Егоровна мэдүүлээ.

Һунгагшадһаа эгээл түрүүлэн багшанарай институдай доцент О. А. Нечаева үгэ абаа:

— Манайл Совет орондо юрын ажалша. тэрэ саанаа эхэнэр хүн иимэ дээдын хүндэдэ хүртэжэ, гүрэн түрэеэ ударидахаар һунгагдаха эрхэтэй. Манай депутадта кандидат нүхэр Синцова тэрэнэй гэршэ мүн. Үнэн сэхэ, шударгы ажалша эхэнэр Таисия Егоровна хадаа найдалыемнай харюулжа шадаха хүн гэжэ батаар этигэнэб.

Удаань үгэ хэлэһэн судно-заһабарилгын заводой түлөөлэгшэ Д. Балданов, доцент В. А. Святогор, студентка Петрова гэгшэд Таисия Егоровнагай кандидатура дэмжэжэ, һунгалтын үдэр тэрэнэй түлөө нэгэ хүн шэнгеэр дуугаа үгэхыень уряалба.

А. Жамбалдоржиев.

БИЗЮКИН
Николай Игнатьевич—
КПСС-эй Железнодорожно райкомой нэгэдэхи секретарь.

ТОРОНОВ
Роман Касанович—
ПВЗ-гэй дизельнэ цехэй котельщик.

ЭГЭЭЛ ХҮНДЭТЭЙ АЙЛШАНТАЯА УУЛЗАБА

Борьёогой совхозой түб Белоозерско тосхоной клуб тээшэ 7 час болохо яагаашье үдыдэ ябаган, моритой, машинатайшье хүнүүд субажал байба. Энэ үдэр совхозой ажалшад РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн нютагайнгаа басаган Гомбо-Цырен Гончиковна Цыремпиловатай уулзахаяа сугларaa.

Эгээн түрүүлэн нүхэр Цыремпиловагай этигэмжэтэ нюур совхозой хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ Д. Д. Тогочиев үгэ абажа, Гомбо-Цырен Гончиковнагай ажабайдалай намтар, ажал хүдэлмэри тухайнь тобшохоноор хөөрэжэ үгөөд:

— Нютагайнгаа эрхим басага Федерацинингаа дээдэ засагта дэбжүүлээд, мүнөөдэр улаан нюураараа уулзажа, үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэжэ байхадаа айхабтар ехэ золтойбди. Юрын хонишон Гомбо-Цырен Гончиковнагай түлөө мартын 3-да дуугаа нэгэн хүн шэнгеэр үгэхыетнай уряалнаб,—гэбэ.

Совхозой суута механизатор нүхэр Метелкин, Борьёогой хэлхеэ холбооной таһагай начальник нүхэр Лопухина, совхозой парткомой секретарь нүхэр Лумбунов гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, Гомбо-Цырен Цыремпиловагай арюун һайхан ажалайнь замда амжалта хүсөөд, арад зонойнгоо аша туһада үнэн сэхээр алба хэхыень юрөөгөө.

Мүн энэ үдэр Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Х. Х. Хандуев, Зэдын аймагай Соведэй депутадта кандидат П. Т. Тарабухин гэгшэдтэй һунгагшад уулзаһан байна.

М. Гончиков, манай корр.

Наука, техникаэр Ленинскэ шан олгохо талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи комитедтэ

Наука болон техникын талаар Ленинскэ шан олгохо комитедэй пленум февралиин 12, 13-да боложо, СССР-эй Наукануудай академиин президент **М. В. Келдыш** түрүүлэгшээр һуугаа.

Элитэ ехэ эрдэмтэд, арадай ажахын бэрхэ мэргэжэлтэд пленумэй хүдэлмэридэ хабаадаа.

1963 ондо Ленинскэ шан олгохын тулада зууршалагдаһан бүхы хүдэлмэринүүд пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Хүдэлмэрнүүдые зууршалһан организацинууд болон эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаһан байна.

Конкурсдо саашадаа хабаадалсахаар эрхим һайн хүдэлмэринүүдые комитедэй пленум шэлэн олоо, тэдэнэй список һаяар хэблэлдэ тунхаглагдаха.

ТЕЛЕФОН-ТЕЛЕГРАФ-РАДИО
ҺҮҮЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛНҮҮД
ТЕЛЕФОН-ТЕЛЕГРАФ-РАДИО

Советскэ Союз Румыни хоёрой аха дүүгэй харилсаа холбоон

МОСКВА, февралиин 15. (ТАСС). Советско-румынска хани барисаанай бүлгэмэй болон СССР-тэй хани ёһоной холбоо байгуулха Румынска бүлгэмэй (АРЛУС) хоорондо 1963 ондо харилсаа холбоо байгуулха түсэб мүнөөдэр Москвада баталагдаа. Социалис болон коммунис байгуулалтын дүй дүршэлые үргэнөөр халан абалсаха гэжэ энэ түсэбэй ёһоор хараалагданхай.

Москвада болон Бухарестдэ мэргэжэл мэргэжэлэй талаар болохо элдэб конференцинүүд болон уулзалгануудта советскэ болон Румыниин түрүүшүүл, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, эрдэмтэд, уран зохёолшод, архитекторнүүд, театрай болон киногой ажал ябуулагшад хабаадаха юм. Бүлгэмүүд хадаа информационно материалнуудые, литературые, тусхай радиопрограммануудые абалсаха, выставкэнүүдые бэе бэедээ эльгээлсэхэ юм.

Энэ түсэб хадаа румыно-советскэ хани барисаае бэхижүүлэн үргэдхэхэ хэрэгтэ шэнэ алхам боложо үгэхэ гээд Марин Флоря Ионеску мэдүүлээ. Хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудай хэмжээн 1962 онойхидо орходоо гурба дахин ехэ гээд тэрэ тэмдэглэбэ.

КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ совет ажалшадай туйлаһан амжалтануудые тайлбарилха гээшэ АРЛУС-ай 1963 ондо хэхэ хүдэлмэриин гол удхань болоно гээд М. Ф. Ионеску онсолон тэмдэглээ.

Агитпунктнуудта

Үнинэй агитатор

— Эхэ орон доторнай һонирхолтой юун боложо байнаб, уласхоорондын байдал тухай хөөрэжэ үгыт,—гэжэ Бато Аюшеевич Борисовта һаалишад, хонишод болон малшад ходо хандадаг. Энэньшье гайхалтай бэшэ.

Нүхэр Борисов Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо үни удаан саг соо зоотехнигээр ажаллана. Тиихэдээ хамар дороһоо хараад лэ ябадаггүй, харин ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадажа, колхознигуудай дунда хүндэтэй болонхой.

Бато Аюшеевич һунгалтын дүрим болон уласхоорондын байдалаар һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Ц. Бабушеев.

Политическэ хүдэлмэриин гуламта

ХОРИ. Эндэхи үйлэдбэриин управлениин Нарһата тосхоной һунгуулиин участок РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдэй, мүн нютагай Соведүүдэй һунгалтада һайнаар бэлдэнэ. Һунгагшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри муу бэшээр ябуулагдана. Мүнөө политическэ хүдэлмэриин гуламтань агитпункт болонхой. Хүдөөгэй ажалшадые шэнэ амжалтануудта уряалһан, болохоёо байгаа һунгалтада зорюулжа уран һайханаар бэшэгдэһэн лозунг, плакадууд тэндэнь харагдадаг. Гоёор түхеэрэгдэһэн агитпунктда һунгалта тухай номуудай выставкэ, шэнэ газетэ болон журналнууд, домино, шатар наадан бии.

Тус агитпунктын дэргэдэхи агитколлективэй гэшүүд ойлгууламжын хүдэлмэри һайжаруулхын тула ехэ оролдолго гаргажа байдаг. Һаяхан эндэ агитаторнуудай семинар үнгэргэгдөө. Агитаторнууд һунгагшадай гэр гэртэнь ошожо, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулна. Агитатор нүхэд Г. Минеева, Л. Рыбакова болон бусад магтуулдаг болоо.

В. Жапов.

Ажалаа һайнаар эмхидхэнэ

Хори гаран жэлэй саада тээ нэлэнхы үргэн ой тайга байһан газарта Улаан-Үдын Железнодорожно районой промышленна предприятинууд, хүдэлмэришэдэй ажаһуудаг олон дабхар байрын гэрнүүд зэлэ татан жэрылдэнэ. Культурын ордон, магазинууд шэнэ үйлсэнүүдэй шэмэг болон харагдадаг.

Районой табадахи участок. Эндэхи клубай дэргэдэ ТЭЦ, «Буряткабель», «Теплоавтоматика» заводууд, техническэ училищи болон бусад хамта 12 предприяти, эмхи зургаануудай, партийна организацинуудай нэгэдэмэл агитпункт хүдэлмэрилдэг. Тус агитпункт 1959 ондо байгуулагдаһанһаа хойшо хүдэлмэреэ нэгэшье таһалдуулаагүй, ажалшадай дунда агитационно ойлгууламжын хүдэлмэри эмхитэй һайнаар ябуулдаг болонхой.

ТЭЦ-эй партийна организациһаа агитпунктые даагшаар томилогдоһон коммунист Иннокентий Яковлевич Бурдуковский эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлмэрилжэ, агитационно ойлгууламжын хүдэлмэри үндэр хэмжээндэ табижа шадаа. Эндэхи 12 парторганизациһаа томилогдоһон 100 агитаторай хүдэлмэриие толгойлон хүтэлбэрилнэ. Агитатор бүхэндэ ажалшадай ажаһуудаг гэрнүүд даалгагданхай. Агитаторнууд неделидээ хоёр дахин участогуудтаа гаража, ходо хөөрэлдөө хэдэг, парти, правительствынгаа ажахын болон гадаадын политикын гол асуудалнуудтай ажалшадаа тапилсуулжа байдаг.

Агитаторнуудай хэдэг ажалһаа гадна, агитпунктда үдэшэндөө хүн зон олоороо суглардаг байна. Нүхэр Бурдуковский һара бүри табигдаһан түсэбэй ёһоор лекци, асуудал-харюугай үдэшэ, залуушуулай үдэшэ үнгэргэдэг, уран һайханай бүлгэмэй концерт табина. Үнгэрһэн 1962 ондо КПСС-эй XXII съездын материалнуудаар 21 дахин лекци уншагдаһан байгаа. Мүнөө РСФСР-эй, БурАССР-эй Верховно Соведүүдые һунгаха һунгалтада бэлэдхэлэй үеэр агитпунктын хүдэлмэри бүри үргэдхэгдэжэ байна. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй материалнуудаар агитаторнуудай семинар хэдэ дахин үнгэргэгдөө. Ажалшадай депутадуудай городской болон районно Соведүүдэй, мүн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадуудтай уулзалга үнгэргэгдэнэ.

Агитпунктын эдэбхитэд клубай Соведтэй нягта холбоотойгоор ажалладагынь тон һайшаалтай. Клубай директор нүхэр Бобровский хүнүүдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ зорилготой тааралдуулан бүхы хүдэлмэреэ ябуулна. Кино харуулгада анхаралтайгаар хандажа, ажалай түрүү дүй дүршэл тушаа, ниитын журам эблэдэг, хулиган ааша гаргадаг архиншалые шоглоһон зурагуудые шэлэн оложо, предприятинуудай цехүүдтэ абаашажа харуулна.

Агитпунктын ба клубай хүтэлбэрилэгшэдэй үүсхэлээр ойрын үдэрнүүдтэ залуу һунгагшадай үдэшэ үнгэргэгдэхөөр бэлэдхэгдэжэ байна. Эндэ үндэр наһатай һунгагшад, үйлэдбэриин түрүү хүнүүд үгэ хэлэхэ, һонирхолтой концерт табигдаха юм.

Һаяхан КПСС-эй обкомой промышленна бюро Железнодорожно районой 5-дахи участогай агитпункт даагша нүхэр Бурдуковскиие шагнажа, хүдэлмэриинь баян дүй дүршэлые промышленна предприятинуудай бүхы агитпунктнуудта дэлгэрүүлхэ гэһэн шиидхэбэри абаа. Агитационно ойлгууламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулдаг, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажалладаг дээрэһээнь агитпунктые даагша нүхэр Бурдуковский, клубай директор нүхэр Бобровский гэгшэдые КПСС-эй обком Хүндэлэлэй грамотаар шагнаа.

Б. Дашиев.

Һунгалтаһаа һунгалта хүрэтэр

1959 мартын 1 — 1963 мартын 3

ШЭНЭ РАЙОНОЙ ШЭНЖЭ

Совет засагай жэлнүүдтэ, илангаяа социализмын табан жэлнүүдэй үеэр, Буряадаймнай түб хото Улаан-Үдэ улам үргэдэн хүгжөө. Оройдоо эзэгүй хооһон тала гү, али ой тужа байһан газарнуудта промышленна томо томо предприятинууд бодхоогдоо.

Харыт даа, 1930 оной урда тээ Улаан-Үдэ хотын Октябрьска район байгаа аал? Үмсын эды тэдыхэн айлнуудтай Заудаагай заахан тосхон оршодог һэн.

Үдэ голой урда бэеын энэ тосхон хайша хайшаа үргэнөөр дэлижэ, һуняан гэхэдээ, Воровской хүндын адагһаа Мухар-Шэбэр, Бэшүүрэй трактдахи элһэн добо хүрэтэр арбаад километрэй зайда үргэлжэ һуурин тогтошоо.

Гушаад гаран ондо республикымнай томохон предприятинуудай нэгэн болоһон мяха-консервын комбинат, тээрмын комбинат гэхэ зэргын союзна удха шанартай үйлэдбэринүүд Октябрьска районой дэбисхэр дээрэ байгуулагдаһан байгаа. Жэл ерэхэ тума үргэдэ-үргэдэһөөр хотын промышленна горитойхон район болон ургаа. Эндэ модоной завод, нарин сэмбын, трикотажна, мебельнэ фабриканууд, мүн бусад предприятинууд хүдэлнэ.

Илангаяа дайнһаа хойшо шэнэ шэнэ һуурин тосхон олоор ургаа. Жэшээлхэдэ, шэнэ Комушка, Горькиин нэрэмжэтэ, Южный, Силикатна, Сосново болон бусад тосхонууд бии болонхой. Хуушаншье һууринууд улам үргэдхэгдэнэ.

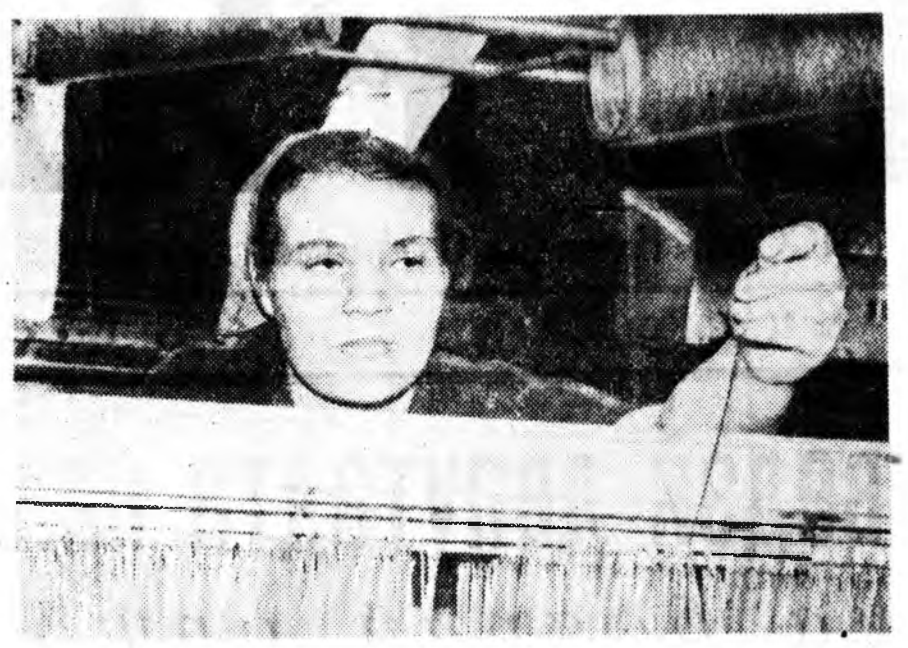
Районой экономикын хүгжөөгдэхэтэй хамта культурна ажабайдалай ургалта хурдан түргэнөөр бадарна. Район доторхи хүн зоной тоогой нэмэхэ тума соёл болбосоролой гуламта—һургуули, соёл гэгээрэлэй газарнууд жэл ерэхэ бүри шэнээр нээгдэн нэмэнэ. Октябрьска район дотор юрэнхы эрдэмэй 19 һургуули нээгдэнхэй юм. Һуралсалай 1962—1963 онуудта 35-дахи, 12-дохи шэнэ дунда һургуулинууд баригдажа, ашаглалгада оруулагданхай.

Тэрэшэлэн район дотор соёлой байшан, кинотеатр, клуб олоор нээгдээ.

Арадай элүүрые хамгаалгын хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Эндэ хоёр больница (тэрэ тоодо эмнэлгын горитойхон эмхи зургаан болоһон республиканска больница) бии юм. Предприяти, һуурин газар бүхэндэ амбулатори, эмнэлгын пунктнууд нээгдээд, арад зондо медицинын али бүхы туһаламжа үзүүлнэ.

ДҮРБЭН ЖЭЛЭЙ ТУРШАДА

Үнгэрһэн дүрбэн жэл соо гэхэ гү, 1958 онһоо 1962 он хүрэтэр Октябрьска райондо ехэхэн хубилалта болоо. Районой промышленна предприяти продукци бүтээн гаргаха, үйлэдбэриингөө хүсые дээшэлүүлхэ талаар ехэхэн хурдаблшалал олонхой. Жэшээнь, продукци гаргалгые мүнгэн дээрэ оруулбал, 26532,5 мянган түхэригөөр гэхэ гү, али 32 процентээр ургаа. Тэрэ тоодо модоной завод 8,5 процент, трикотажна фабрика—14,6, нарин сэмбын фабрика—24,4, тээрмын комбинат 44 процент гэхэ мэтэ ургалта үгөө.

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын ноохо ээрэлгын цехэй ноохо ээрэгшэ, коммунис ажалай ударник Тамара Ковалёва халаанайнгаа нормо 120 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Зураг дээрэ: Т. Ковалева.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Үнгэрһэн үе соо арад зониие соёлой болон ажаһуудалай талаарнь хангалга нилээд һайжаруулагдаа. Социальна хангалга, элүүрые хамгаалга, гэгээрэл болон коммунальна ажахыда һомологдоһон мүнгэ зөөри энээн тухай эли тодоор гэрэшэлнэ. 1962 оной бюджедээр гаргагдаһан гаргашые 1958 онойхитой сасуулхада 74,7 процентээр ургаа гэхэ гү, хэрбээ 1958 ондо арадай ажахые, социально-культурна эмхи зургаануудые мүнгэ зөөреэр хангалгада 898.2 мянган түхэриг гаргашалагдаһан һаа, 1962 ондо 1569,3 мянган түхэриг гаргашалагдаһан байха юм. Тэрэ тооһоо арадай гэгээрэлдэ гаргаһан гаргаша 92,5 процентээр, элүүрые хамгаалгада—32,1 процентээр ехэ болоо.

Гэхэтэй хамта социально-культурна эмхи зургаануудта, промышленна предприятинуудта хабаатай байрын гэрнүүдэй барилга тон түргэнөөр ябуулагдана. Үнгэрөөшэ дүрбэн жэлэй туршада телецентр, туд бүридөө 920 һууритай хоёр һургуули, хүдөө ажахын техникум, медицинскэ училищи, үмэр бетон зүйлнүүдые гарадаг завод баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа. Тиихэдэ нооһо угаадаг фабрика, панельнэ гэр бариха комбинат, килээмэнэй заводой барилга үргэлжэлүүлэгдэжэ байнхай.

Тэрэшэлэн хүүгэдэй эмхи зургаанууд ехээр үргэдхэгдэнэ. Горький тосхондо 125 хүүгэдэй һууритай, Тальцыда—50, мебельнэ фабрикада 75 хүүгэдэй байха саадууд ашаглалгада оруулагдаа. Мүн мяха-консервын комбинадта 180 һууритай саад, Горький тосхондо 90 һууритай ясли болон бусад баригдажа дүүргэгдээд, ашаглалгада үгтэхэ ойртоо.

Гражданска, Текстильнэ, Геологическа, Коммунальна гудамжануудта, мүн Сосново, Октябрьска тосхонуудта, сэмбын фабрика шадар эдеэ хоолой зүйл, эд бараа худалдаха 7 магазин нээгдэнхэй. Мяха, кондитерска зүйл худалдаха магазинууд Бабушкин, Текстильнэ гудамжануудта хүдэлжэ эхилбэ.

Район дотор шэнэ шэнэ байранууд удаа дараалан баригдажа, хойно хойноһоо ашаглалгада оруулагдана. 1958—1962 онуудай туршада 111220 дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдажа, айлнуудые оруулаа. Тиихэдэ районой зургаадахи квартал болбосон түхэлтэй болгогдожо байна.

Медицинскэ туһаламжаар хангалга нилээд һайжаруулагдаа. Мэргэжэлтэй медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд олон болоходоо, медицинскэ эмхи зургаануудай хүдэлмэриие һайжаруулгада туһалхаһаа гадна, мүн санитарно-гэгээрэлэй, методическа хүдэлмэридэ ехээр нүлөөлнэ. Энэ үе соо район доторнай хэдэн амбулатори, поликлиникэ үргэдхэгдөө, эмнэлгын шэнэ пунктнууд нээгдээ.

Һургуули, эмнэлгын газарнуудай үргэдхэгдэхэ, олон болгогдохо тума эрдэм мэргэжэл түгэлдэр багшанар, врачнууд улам нэмэнэ. Район дотор 1958 ондо 293 багша, 63 врач байһан һаа, мүнөө 461 багша, 119 врач хүдэлнэ.

Промышленна предприятиин олошорхо, барилгын хүдэлмэриин үргэдхэгдэхэтэй хамта хүн зоной тоо һураггүй олон болоо. Хэрбээ 1958 ондо гэхэ гү, энээнэй урда тээхи һунгалтын үеэр, район доторнай һунгуулиин 29 участок байһан аад, мүнөө тэрэнэй тоо 33-да хүрөө. Тиигэжэ Сосново тосхондо, 35-... да, Шэнэ К... ной үйлэдбэ... училищида ш... нээгдэбэ.

АЖАЛАЙ ...

Районой пр... хүгжэхэтэй х... тээн гаргадаг...

Харитинья П... бинадай консер... жэл хүдэлжэ б... гаа нормо үдэр... процент хүрэтэ... раг дээрэ: завод... коммунис ажал... Кондакова.
С. БАЛ...

ехэ болоно. ... ондо продукци... гаяа бүхы дэ... цент дүүргэһэ... шэлэн ажалай... 101,4 процен... Районой 13 п... ниинь түсэбөө... шэлһэн байха...

Ажал хэрэг... һан үйлэдбэр... олоороо урган... дотороо эгээн... мунис ажалай... нэрэ зэргэдэ м... бын фабрика ... Мүнөө район ... гада болон к... хүндэтэ нэрэ ... хой. Тэрэшэлэ... тэй хүн ком... ударнигай нэр... ябанад.

Ажалай түр... дэ сэмбын ф... ээрэгшэ Е. М... дахи барилгын... равлениин ... Д. М. Аюров, ... хүдэлмэришэн ... мяха—консерв... холодильна це... шэн М. А. Ко... строй» тресты... рилгын управл... шадай бригади... ков болон бус...

Октябрьска ... гэдэнэ. Улаан-... неральна түсэб... дотор социа... эмхи зургаану... олон гэрнүүдэ... дэхээр хараа...

М. ...

Октябр... ажалшадай ... Соведэй...

Ээзэгүй сагаан талада баригдажа байһан байрын шэнэ гэрнүүд.
С. БАЛДУЕВ...

Хямда сэнтэй гахайн мяха ехээр абахын түлөө

(Хяагтын гахайшадай дүй дүршэлһөө)

ОНЬҺОЖОРУУЛАГДАҺАН ФЕРМЭ

Хүдэри-Сомонһоо зүүлжээ 5—6 модо газарта Баян-Булаг гэжэ нютаг бии. Эндэ үнгэрэгшэ жэлдэ гахайн шэнэ байра түхеэрэгдээ. Тиихэдээ фермын гол хүдэлмэриие оньһожоруулхаар бүтээһэн юм.

Мүнөө энэ фермэдэ 1600 гаран гахай харууһалагдана. Тэрэ тоодо 260 гаран эхэ гахай, хоёр һараһаа дээшэ боложо байһан 1100 поршоонхо, 200 гаран шахамалнууд бии.

Тус фермые зоотехник Яков Иванович Жарников хүтэлбэрилнэ. Мэргэжэлтын хүтэлбэри доро эхэ гахайнууд искусственна аргаар үрэжүүлэгдэдэг болонхой. Товарна фермын гахайнууд түргөөр томо болодог кемеровскэ үүлтэрэй азарга гахайн үрөөр үрэжүүлэгдэнэ. Хара зүһэтэй голигор голигор азарга гахайнууд искусственна үрэжүүлгын пунктын газаа харагдана. Энэмнай Кемеровскэ үүлтэрэй гахайнууд байба.

Пунктын техник-үрэжүүлэгшээр Доржо Цыбиктаров ажаллана.

— Нёдондо Кабанскын үйлэдбэриин управлениин Шергинскэ совхоздо ошожо, гахайнуудые искусственна аргаар үрэжүүлхэ мэргэжэлдэ һуража ерээд, үнгэрэгшэ жэлэй октябрь һараһаа гахайнуудаа үрэжүүлжэ эхилээбди,— гэжэ нүхэр Цыбиктаров мэдүүлбэ.

— Азарга гахайн үрые абахань хэр бэрхэтэй байнаб? — гэжэ һонирхободи.

— Энэтнай тон бэлэхэн юм. Таанарта харуулхадашье болохо,— гэбэ.

Тиигээд пункт дотор табяатай, модоор хэһэн гахайн нюрган талые нээжэ, досоонь хээтэй вагина соонь халуун уһа хээд, үрэ абаха амһарта табижа үгэбэ. Удаань газааһаа хара азарга гахай оруулба. Тэрэнь 1—2 минута соо бодон гахайн хажуугаар эрьелдээд, дээрэнь гарашаба. Уданшьегүй хахад литрһээ дээшэ үрэ абтаа.

— Искусственна үрэжүүлгэ хэрэглэдэг болоһоной ашаар фермэдээ 5 дахин үсөөн азарга гахай баридаг болообди,— гэжэ фермые даагша тодорхойлоо.

Һүүлээрнь түгэс оньһожоруулагдаһан фермын байра харабабди. Эндэхи томо байрын гол үүдээр ороходо, хоёр талын ехэ таһалгын тус бүридэнь түлжүүлгэдэ табигдаһан 500 гаран жэжэ гахайнууд байрлана. Таһалга бүхэниинь дундуураа хоёр газарта хубаарилаатай. Нэгэндэнь һолоомо дэбдеэтэй, тэндэ гахайнууд амардаг. Нүгөөдэдэнь тэдэ газаалдаг юм. Энэ таһалгынь шала дундуураа налуугаар хэгдээд, тэндэхи жоолобоор нойтониинь урдажа гарадаг. Тэрэ таһалгаһаа гахайнууд бишыхан нүхөөр эдеэлдэг таһалгада ороно.

Хорёод метр утатай энэ таһалгын дундуур ханаһаа хана хүрэтэр хэлхы самокормушка хоёр тээшээ эдеэлүүлхээр тодхогдонхой. Тэрэнэй дээгүүр лентэ транспортер табигданхай. Энээгээр хуурай тэжээл кормушка руу хэгдэдэг. Таһалгын хоёр ханынь захаар ута хобоо табяатай, досоонь уһа хэжэ үгэдэг. Тиимэһээ гахайнууд дуратайдаа эдеэлдэг таһалга руугаа орожо, хуурай тэжээл эдеэд, уһа уугаад гарадаг. Мүн энээн шэнгеэр байрын нүгоодэ хахадынь түхеэрэгдэнхэй. Байрань бүхыдөө ууралаар дулаасуулагдана.

Байрада орохо үүдэн багта дээрэ томо гэгшын бааг табяатай. Тэрээн соонь уһан бүлэгдэжэ оруулагдана. Баагһаа резинэ хоолойгоор уһа гаргажа, гахайн байра сэбэрлэдэг, хобоо соонь сэбэр уһа хэжэ үгэдэг.

Фермын газаа үбһэ, таряа бутаруулха машина тодхоотой. Тэрээгээрэ горохой һолоомо орооһонтой холижо бутаруулна.

Энэ фермын ехэ байрын нүгоо захаһаа эхэ гахайнуудай байра холбоотой. Тэндэнь гахайнуудта шэнгэн тэжээл бэлдэхэ цех бии. Тэрээн соо тэжээл оруулха хүдэлмэри мүн лэ оньһожоруулагданхай.

Хүндэ хүдэлмэриин оньһожоруулагдаһанай ашаар механизатор Чагдуров Дулмасу һамгантаяа мянга гаран гахай хүнгэхэнөөр харууһалха аргатай болонхой.

— Мүнөө жэл бидэ хоёр 2 мянган центнер гахайн мяха абаха зорилготойбди, абахашьебди,— гэжэ нүхэр Чагдуров хэлэбэ.

Краснодарай хизаар. «Хуторок» гэдэг совхозойхид 1963 ондо хамтадаа 18 мянган гахай шахажа тушаахаар шиидэбэ. Зураг дээрэ: совхозой зоотехник нүхэр Комаров Социалис Ажалай Герой, гахайшан Надежда Стерлевая гэгшын гахайнуудые хаража байна.
ТАСС-ай фотохронико.

ГАХАЙНУУДТА СТОЛОВО ТҮХЕЭРЭГДЭНХЭЙ

Клеткэ соо поршоонхонуудтаяа байһан эхэ гахайнуудта хүнэгөөр хоол зөөжэ үгэхэ гээшэ тэндэ хүдэлдэг хүнүүдтэ ехэхэн бэрхэшээлтэй байһаниинь мэдээжэ. Нүгөө талаарнь абабал, байдаг газартаа эдеэлхэдэнь клеткэнүүд соо ходо нойтон, муухай болодог, тиигээд тэрэниие сэбэр, хуурайгаар бариха гэжэ гахайшад зободог юм.

Яажа эдэ бэрхэшээлнүүдые дабахаб? Энэ асуудал гахайшан Мингас Фасхутдиновай толгойе тамалуулдаг байгаа. Тиигэжэ, тиигэжэ одоошье арга мүрынь олдоо һэн.

Гахайнуудтаа тусхай эдеэлүүлдэг газар — столово түхеэрхэ гэжэ шиидээ. Эдеэ буйлуулдаг байрын газаа ута ута хобоонуудые табяад, гэр сооһоо газаашань ехэ нүхэтэй сэргэ гаргажа, тэрээгээрээ хобоо руу эдеэ эюулэжэ үгэдэг болоо. Тиигээд эхэ гахайнуудаа үдэртөө хэдэн удаа гаргажа, столоводо оруулаад, шэнгэн эдеэ эдюулнэ. Байрынь газаахи хашаа соогуур самокормушканууд табяатай, тэндэһээ гахайнууд хуурай тэжээл эдинэ. Одоошье эхэ гахайнууд клеткэ соогоо эдеэлхэеэ болибо.

— Тусхай столово түхеэржэ, газаань самокормушкануудые табиһанай ашаар клеткэнүүд соомнай ходоо хуурай, сэбэр байдаг болонхой. Эхэ гахайнууд газаагуур эдеэлжэ ябахадаа, үдхэн, шэнгэнээ хуу гаргаад, байрадаа амархаяа, поршоонхонуудаа эдеэлүүлхэеэл ороно,— гэжэ Погранична совхозой суута гахайшан нүхэр Фасхутдинов хөөрэбэ.

Түрэһэн эхэ гахайнуудайнь байрада ороходо, сэбэр, хуурай, дулаан байба. Һолоомо дэбдихэрынь сүүдхэдээ нэгэ удаа һэлгээл һаа болоо. Тиигэжэ гахайшад нилээд амараа.

Мүнөө эдэнэр эхэ гахайнуудаа иигэжэ харууһалхаһаа гадна, мүн бусад гахайнуудаа байдаг газартань эдеэлүүлхэеэ болижо, бултыень ээлжээгээр столоводоо оруулан, шэнгэн хоол эдюулнэ. Тэдэнь байрын газаагуур табигдаһан самокормушкануудһаа хуурай тэжээл өөһэдөө эдинэ. Тиимэһээ гахайнуудай амардаг, хэбтэдэг газарта сэбэр, хуурай байдаг болонхой.

Иимэл маягтайгаар тус совхозой Хяагтын Адагай фермэ түхеэрэгдэнхэй. Эндэ бүхы гахайнуудаа ээлжээгээр оруулжа, шэнгэн хоол үгэхэ тусхай типовой байра бүтээгдэнхэй.

ПОРШООНХОНУУД ҺАЙНААР ТҮЛЖҮҮЛЭГДЭНЭ

Урда жэлнүүдтэ витаминаар дуталдажа, мүн шиигтэй, хүйтэн байрада байжа, поршоонхонууд олоороо гарзалдаг һэн. Мүнөө Погранична совхозой фермэнүүдтэ иимэ ушар үзэгдэхэеэ болёо.

Тэдэнэр юу хээ гээшэб? Нэгэдэхеэр, гахайнуудаа искусственна аргаар үрэжүүлдэг болоһониинь эхэ гахай бүриһөө 12—14 поршоонхо нэгэ түрэхэдэнь гарана. Буурсагтай кукурузын силос, саахарай свёкло гэхэ мэтэ шэмэтэ тэжээл эдижэ байһан гахайнууд һүтэй, поршоонхонуудаа садхаажа яданагүй. Поршоонхонуудта яһанай гурил, мел, модоной хөө, дабһа болон бусад минеральна тэжээл үгтэнэ. Тэрээнһээ гадна поршоонхонуудта гидропонно аргаар шэнинсэ, ешмээн, обёос, кукуруза ургуулжа эдюулнэ.

— Поршоонхонууд ногоон тэжээл эдидэг болоһоор айхабтар дорюунаар түлжэнэ. Тэдэнэр илангаяа кукуруза ургуулаад үгэхэдэ ехэ дуратайгаар эдинэ,— гэжэ фермые даагша Яков Иванович Лазарев хэлэбэ.

Гидропонно аргаар таряа ургуулдаг газартань орожо хараабди. Энэнь фермэһээ холо бэшэ, дальбараануудые дэгжээдэг байра соо түхеэрэгдээ. Досоонь 18—20 градус дулаан, теплицэ мэтэ наар дээгүүр томо томо электрын лаампанууд носоогоотой. Наар дээгүүр табяатай модон хайрсагууд соо таряа, кукуруза хээд, тэрэнээ уһанда дэбтээжэ, гурба хонуулаад, үглөө үдэшэниинь уһанда худхаһан тусхай бодосоор уһалдаг гуримтай байба. Хайрсагууд соо шорой хэгдэдэггүй.

Эндэ хүдэлдэг Варвара Стрекаловская хахад һарын туршада 50 центнер ногоон тэжээл фермэдэ үгөө.

— Нэгэ килограмм тарянһаа 10 килограмм ногоон тэжээл абтана,— гэжэ тэндэ хүдэл... бэ.

Энээнһээ гадн... саһа хайлуулжа ...

Фермын гахай... хизаарай гахайша... хэрэглэжэ, порш... хобтонуудые клетк... үгөөд. тэрээн ... лаампа носооно. Т... нууд һаруул, ду... та хэбтэдэг бол... тиимэ 60 хобто ...

Поршоонхонууд... наар түлжүүлхэ ... кварцева лаампы... болонхой. Тиихы... шоонхо нэгэ клет... лаад, 5—10 ми... раад дүүргэдэг. ... һан 220 поршоо... туршада бултыень...

Шэнэ, түрүү а... хэрэглэжэ эхилһэ... хайшад нилээд а... лажа байнхай. М... мэнүүдтэ мянга ... абтаад, һайнаар ...

Совхозой фер... 600 шахуу эхэ ... Эдэнэй тус бүри... поршоонхо түлж... Тиигэжэ энэ жэл... нер гахайн мяха ... аргатай болоо бш...

Гахайшадай а... байхадаа, эдэнэрэ... хүрэхэ байһандаа...

ма...

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур
1963 оной февралиин 17.

Буряадай зохёолшодой ...нэзгдэхэнь

СЪЕЗДДЭ ХАБААДАГШАДТА АМАР МЭНДЭ!

Шэнэ дэбжэлтын түлөө!

Дорюун алхамта долоон жэлэймнай дүрбэдэхи жэлэй һүүлшын үдэрнүүдтэ парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй искусство болон литературын хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзаһан сагһаа хойшо олоншье үдэрнүүд үнгэрөөгүй, теэд амжалта түгэлдэр табадахи жэлнай гаража, ажалай илалтын алхасаар түрэл орон соогуурнай дабшажа эхилһээрнь, хэды ехэ, хэды гүнзэгы удха шанартай үйлэ хэрэгүүд хэгдээб! Хаанашье совет хүнүүд холо бэшэ болоһон коммунизмынгаа ордонние хүсэл түгэс, эрмэлзэл зоримгой бүтээжэ байна! Манайшье Буряад ороной ажалшад бүхы оронойнгоо ажалшадтай хамта унаһан малгайгаа абангүй ажаллаха зуураа, тон харюусалгатай үйлэ хэрэгүүдые бэелүүлжэ байна. Хонидойнгоо түл абалгые үнгэргэжэ байна. РСФСР-эй, БурАССР-эй Верховно Соведүүдтэ, мүн нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтатай дашарамдан, политическэ болон ажалай тон ехэ дэбжэлтэ хаа хаанагүй боложо байнхай. Инмэл ажалай дэбжэлтын оршон байдалда манай республикын уран зохёолшодой дүрбэдэхи съезд нээгдэхэнь.

Гурбадахи съездһээ хойшо үнгэрһэн хугасаа соо манай литературада нилээд гүнзэгы удха шанартай үйлэ хэрэгүүд болоо. Энэ хадаа, нэн түрүүн, Москвада амжалта түгэс үнгэргэгдэһэн Буряадай искусство болон литературын декада, манай республикын нийслэл хотодо нээгдэһэн РСФСР-эй уран зохёолшодой союзай правлениин нүүдэл заседани болоно. Мүн лэ энэ хугасаанда түрэл буряад литературамнай хэдэн томо роман, арбаад гаран повесть, тоогүй олон шүлэг, поэмэ, рассказуудаар баяжаһан байна. Гадна бэлигтэй залуу прозаигууд, поэдүүд урган гараа. Гурбадахи болон дүрбэдэхи съезднүүдэй хоорондо үнгэрһэн энэ үрэжэлтэ саг соо хэгдэһэн ажал хүдэлмэри туһайгаа уран зохёолшод нээгдэхээ байһан дүрбэдэхи съезд дээрэ сэхэ шууд, нюур харалтагүйгөөр хөөрэлдэхэ байһаниинь элитэ. Тиихэдээ парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй манай искусство болон литературын хүгжэлтэдэ халуун анхаралаа хандуулжа байһанда үнэн зүрхэнэй харюу болгон ажалдаа эрид хубилалта хэхэ байһаниинь мэдээжэ. Мүнөө үе сагайнгаа шэнжэ, амисхаалые, совет хүнүүдэй сэдьхэлэй сэбэр һайханиие зураглан харуулха гээшэ манай уран зохёолшодой нангин уялга болоно. Энээн тухай искусство болон литературын хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзалгын үедэ үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Л. Ф. Ильичев энээн тухай эрид хурсаар тэмдэглэһэн байна.

Манай республикын уран зохёолшодшье түрэл партиингаа заабарие хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэн, ажабайдалтай холбоогоо улам бэхижүүлжэ, мүнөө сагайнгаа уншагшадай эрилтые хангамаар, ёһотой уран һайханай зохёолнуудые бүтээжэ, түрэл литературынгаа шэнэ дэбжэлтые хангаха байһаниинь дамжаггүй.

...ДА ХӨӨРЭНЭ:

...тирическэ шэнэ роман бэшэжэ байнаб.

...ай литературада ехэ хойнотожо, гээгдэжэ ябаһан ... гэхэдэ ехэ алдуу болохогүй. Тиимэһээ сатирическэ ...олон повесть бэшэһэн зохёолшодые али болохоор дэм...эргэтэй гэжэ һанагдана. Энээн тухайда манай болохоёо ...рэ хөөрэлдөөн гараха бээз гэжэ найдагдана.

...тнай намарай сэсэг юм»—гэһэн энэ романаа дүүргээд, ... тухай трилогиингоо нилээд нобшорһон гурбадахи но... дууһаха һанаатайб.

... дээрэ уран зохёолой саашадаа мандаха тухай аша ... болохо хаш гэжэ бидэнэр найдаанабди.

Ч. Цыдендамбаев, уран зохёолшо.

**
*

...съездын болзор богоһо тудан орожо ерэбэ. ...шодоймнай амиишье дээрэ, аялгашье сууряатай бо...ше шуубад, малгайгаашье һэхэбэд.

... түхюугэй һэбшээндэ ехэ абтангүй, энэ суглаан дээ...заар хөөрэлдэжэ, тооһо шоройгоо гүбихэ, хубиин ... хоро шараа гаргалсангүй, хамтын хэрэг баримтал... хэлсэхэ, нюур нюур дээрээ дуугаралсаха, нугарһа ...агүй, эрид эридээр хөөрэлдэхэ, эб нэгэн ажаллаха ...угамай яраан гараха гэжэ найдагдана.

...н зохёолшодой номуудай холын харгытай, үргэн дэ... тухай хэлсээн гараһай гэжэ һанагдана. Д. Батожа..., илангаяа һаяхан гараһан хоёрдохи романайнь энэ ...тай байһан хэрэг жэшээ боложо үгэхэ. Мүнөө үеын ...суудалнуудые зүрхэтэйгээр харуулха тухай үгэ хүү...ниинь лабтай. Теэд, прозаик Ц. Галановай «Гэдэр...н повестиин гүйсэд хэблэгдэжэ бари мүлшэ үрдеэ... халагламаар болохонь гээшэ. Иимэрхүү хөөрэлдөөн...й жэшээ боложо үгэхэ бэлэй. Халаг, тэрээхэн дүрбэн ...хан повестние али нэгэ газетэмнай гүйсэд хэблээд...аб даа.

Ц-А. Дугар-Нимаев, хэлэ ба бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

**
*

...талжа ерэһэндэ тиимэшье ехэ баяртай бэшэб, юундэб ...ор» оборхон байна гээшэ аабзаб. Гэхэтэй хамта, хүн ...эрюулжа зохёолнуудаа бэшэдэг бэшэ, харин сагайнгаа ...ор хэлэхэдэ, мүнөө үеынгөө хүнэй сэдьхэлые харуул...эхэ хэрэгтэй гээшэ ааб даа.

...хада энэ съезд нюур нюдэ харахагүй, аргагүй сэхэ, ..., удха түгэлдэрөөр үнгэрхэ ёһотой. Теэд урдань гүн ...сэ хөөрэлдөөнүүд халтад гээл һаа үсөөрхэеэл ядадаг...таа дабтаагүй һаа һайн бэлэй.

Солбон Ангабаев, поэт.

Георгий ДАШАБЫЛОВ

...ЛЫН ЭЗЭН

...ан
...рлаша заншалаар
...гаа
... шэмэтэйе
...зеэ хүсэһэншүү
...й
...оо бажуунам.
...и газар,
...үзаан эхэмни,
... таряа ургуулжа,
... малаа адуулжа,
...тэй сабдаг бэшэ,
... дуеууд бэшэ,

...д баяртайб.
... дор
... гэһэйшни,
...дойм долгин
...ш бүрхээдэг.
...алай
...у бригадам
...н, кукурузаар
... нэрэеэ
...р түгөөдэг.
..., буртай, элһэтэй
... хүрьһэн соош
... болоод мүлхиһүү.
...эгүүд соош
...лоод элиһүү.

Газар... минии газар...
Гагалюуи зузаан эхэмни,
Галабшье эрьег—хамаагүй,
Талын үрэжэл
шорой гээд,
Танихалби хаанагүй.
Албан холо
Алаг зүрхэи дээрээ
Алтан шэнгеэр
шинни шорой хадагалан,
Абажа ябадаг һэм.
Элиг сагаан Кара-Кумай
Элһэн дээр
Хара торюун шоройеш
Хасартаа няахадажа,
Хонгор дэлюун шам тухайгаа
Хоолойн хүрэхысэ дууладаг
һэм.

Адха шоройдош
Арбай таряа тунаажа,
Аажам дайдын июрууе
Алтаруулха шэдитэйдээ
Адха шөройнш түлөөдэ
Амияаш үгэхөөр ябадаг һэм.
Урдын малшан
Мүнөөнэй таряаша заншалаар
Адха шорой
Альган соогоо бажуужа,
Хоридохи зуунжэлдэ
Коммунизмын дуу татажа,
Талын эзэн
Тангил буряад баяртайб.

Уншагшадта үгэ үгэнэ

1

Уран зохёолшодойл хадаа уран зохёолшодой съезд гэһэн бодол буруу гээшэ ха. Уран зохёолшоднай уншагшадгүйгөөр хэд гээшэб? Бүлэг хүнүүд лэ ха юм.

Мүнөө уран зохёолшодтойгоо хамта бидэшье уншагшад аргагүй ехэ баярай оршон байдалда IV съездые угтанабди.

Мүнөө үе сагайнгаа халуун амисхалые, ондоогоор хэлэхэдэ, һү, мяха, тоһо бэлдэдэг хүнүүдые харуулһан «Харьялан урдаа Хёлгомнай» гэһэн роман Ленинэй шанда табигдаад байна. Энэ манай уран зохёолшодой, бидэнэй, уншагшадай, хамтаараа туйлаһан амжалта гээшэ.

Саашадаа уран зохёолшод ажабайдал хоёрой хоорондохи халуун барисаан улам бэхижэг лэ! Энэ ушарта уншагшад бэшэгдэхэ роман, повесть, рассказуудай эхи табиха шэргэшэгүй булагынь мүн гэжэ мартаха хэрэггүй.

Даша-Нима Замбалаев,
Зэдын аймагай «Мир» колхозой хонишон.

2

Уран зохёолшодойнгоо IV съездын үнгэргэгдэхээ байхада, тэдэнэйнгээ зохёолнуудые дахин дахин уншаха дуран хүрэнэ. Юундэб гэхэдэ, һүүлэй жэлнүүдтэ бэшэгдэһэн зохёолнууд зүбшэн хэлсэгдэхэнь ха юм. Зүбшэлгын энэ асуудалай хэды туһатайшье һаань. бүри нэгэ иимэ ондоо асуудал намайе һонирхуулна. Манай уран зохёолшод саашадаа юу хэхэ байһанаа мүн зүбшэн хэлсэхэ бээз?

Хэн уран зохёолшон ямархан номой хуудаһые толгой сооxоноо мүнеедэе «иража» ябана хаб, энэл ехэ һонирхолтой. Энээхэн нюуса бодолнуудаа, хүн бүхэндэ иимэрхүү бодолнууд сохом байгаа ёһотой, IV съезд дээрээ уран зохёолшоднай уншагшадтаа дуулгаха бээз гэжэ найдал түрэнэ.

Долгор Чойдонова,
гэрэй эзэн эхэнэр.

3

Манай Буряадай уран зохёолшодой номууд соо хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй образ ехэл хомор дайралдадаг. Теэд байхадаашье ёһо тэдыгээр, ехэл халирхай дээхэнүүр угтэдэг гээшэ. Энэ ушарые хараадаа абажа, саашадаа бэшэһэн номууд соогоо тэдэнэй ёһотой үүргые, сэдьхэл бодолые харуулжа байха бээз гэжэ найдагдана. Үшөө нэгэ юумэн тухай эндэ дурдахам, ушар юуб гэхэдэ, уран зохёолшодоймнай номууд ехэнхидээ муу гадартай байдаг. Муу гадартай ном һаланаар, муугаар хубсалһан хүнтэй адли бшуу. Тиимэһээ номойнгоо гадарай шанар тухай өөһэдөө уран зохёолшод һанаагаа зобожо байг лэ.

Дүрбэдэхи съездын ажалда амжалта хүсэнэб.

Р. Бадмаев,
Хориин гүрэнэй мал ажалай станциин директор.

Тоо, баримтанууд

I.

Хэрбээ 1954 ондо Буряадай уран зохёолшодой хоёрдохи съездын болоходо, оройдоо 11 гэшүүд байгаа һаа, мүнөө дүрбэдэхи съездын үмэнэ Буряадай уран зохёолшодой союзда 37 гэшүүд тоологдоно. Эгээл хуушанайнь гэшүүдэй нэгэн—драматург, фольклорист Сергей Петрович Балдаев, харин эгээл залуунь «һүүлшын сухарилта» гэжэ романай автор Исай Калашников болоно.

II.

Гурбадахи съездһээ хойшо үнгэрһэн хугасаа соо Буряадай уран зохёолшод хамтадаа хоёр зуу гаран номуудые Москвада, Ленинградта, Шэтэдэ, Эрхүүдэ, Улаан-Үдэдэ хэблүүлээ. Ганса 1958 ондо, Москвада болоһон литература, искусствын декадые угтуулан, гушаад гаран ном эхэ оронoймнай ниислэл хотын хэблэлнүүдээр гаргагдаһан байна.

Н. ДАМДИНОВ

НАРҺАН

Аяар зуун жэл урда, эндэ нэгэтэ
Ардаг борынгоо халба һүрэн сошохотой
Эмээлтэ буряад, нюдөө һуха гэтэн,
Энээхэн нарһа обёоржорхёо ёһотой.

«Оршон дайдын олон тоото сабдаг
Онгон уураа оруулхаа һанаба хаяа...
Гэнтэ юрэдөө... Эндэһээ хойшо бү
забдаг...»—

Гэжэ, мэгдэн, гаргаал ха даа амһартаяа.

Дүрбэн хизаар, найман зүбхис тээшэ
Дүлэтэ архиин дээжэ тэрэ хүн үргөө.
Наһанай шухала хэрэг иимээр бүтээжэ,
Нарһанай һалаада бүдэй удархий үлгөө.

Тэндэһээ хойшо энээхэн зэмэгүй нарһан
Тэнгэри дорохи амгалан байдалаа
һэлгүүлээ.
Һархи-дархи хадагаар шэмэгдэн, барһан.
«Һахюуһатай, доошхон ээтэй»—гүүлээ.

Тэрэнэй дооро, мунхаг малшадай нюдэндэ
Мундуу хэдэр бөөнүүд дэбхэрэлдэнэ.
Хэсэ хэнгэрэгэй зэдэлээн дуулдана эндэ...
Хэрзэгы шэрүүнээр нарһан һүнидэ үзэгдэнэ.

Хуудам талын бордоһо, бороодо
Хуби жаргалангүй олон хүниие хараа.
Жэлнүүд ошобо. Арбан долоондо наярһан
Агуу шуурган энээгүүршье гараа.

Моридой түрүүн аадар шэнгеэр табжаганаа.
Мүндэр мэтээр туулгаяа пулемет сасаа.
Каппелиин сэрэгэй сагаан һүлдэ унаа.
Харин, улаан түгнай илалтын зэргэдэ
жагсаа.

Үтэлһэн хара түрлааг мэтэ нарһан
Үдэд шэнги бүдүүдээ унагаан дуурана.
Залуухан һалхин
үедөө олые хараһан
Үмхи тэрээндэ тэмсэл тухай дуулана.

Һархигар нарһанай мүшэрынь, һарюу
тааягтал,
Һанжашанхай, дүмэхэ газараа бэдэрнэ.
Хамха сохюулһан баатарай хаягдаһан
хуягтал,
Ханхинаата сан түмэр тэндэ жэбэрнэ.

Нарһан доро ерээшэдэй тоо үсөөрөө:
Наһатай үбгэд гансал—нарһантайгаа
сасуунууд.
Шэнэ үзэлтэй залуу үетэн бүгэдөөрөө
«Шэдитэй гэнэ гүт?»—гэжэ энеэлдэн
асуунад.

Нэгэтэ үүрээр юрэ бусын шэнхинээн
Нэлэнхы талые дөрьбодуулан зэдэлбэ.
Түүжэ домогтошье манай нарһан энээн
Тухай дуулаагүй аад, сошон, хүдэлбэ.

Танигдаагүй юумэн—сэхэ нарһан тээшэ!
Трактор хүлэг мотооройнгоо дуу эхилбэ.
(Амигүй байһан талын хүнды сээжэдэ
Асари зүрхэн одоол иигэжэ сохилбо).

Урдаһаань бодохо шадалгүй—унашалайл
нарһан!
Улаан тооһон үрхирөөд, өөдөө арилба.
Шэнэ сагай шэдитэ хүсэ хараһан
Сүл таламнай сүлөөтэйгөөр амилба.

Баһал дахин, түлэг нарата нажартаа
Түрэл таламни дуудан намайгаа ерүүлнэ.
Хэзэээнхи үнинэй нарһанай байһан газарта
Хизааргүй таряалан торгон долгидоо
эбхэрүүлнэ.

МҮНӨӨ ҮЕ САГАЙ ХҮНҮҮД ТУХАЙ РОМАН

Буряадай уран зохёолшодой III съездһээ хойшо үнгэрһэн хугасаа соо уран зохёолшоднай шэнэ шэнэ рассказууд, шүлэгүүд, поэмэнүүд повестьнүүд болон романуудые олоор бэшэһэн байна. Нээгдэхээ байгаа IV съезд дээрээ манай уран зохёолшод тэдэ зохёолнууд тухайгаа гүн сэдьхэлһээ, ямаршье нюур харалтагүйгөөр сэхэ рүүнь хөөрэлдэхэ байһандань һэжэг түрэнэгүй. Үнгэрһэн үе соо бэшэгдэһэн зохёолнуудай дундаһаа Жамьян Балданжабоной «Дабаан» гэжэ роман тусхай һуури эзэлнэ гэбэл алдуугүй. Яахадааб гэхэдэ, мүнөө Ленинэй шанда дэбжүүлэгдээд байһан Барадий Мунгоновой «Харьялан урдаа Хёлгомнай» романтай хамта тус роман мүнөө үе сагай хүнүүд, тэдэнэй ажал хэрэг, сэдьхэлэйнь бодол тухай хөөрэнэ бшуу. Ж. Балданжабоной романай гол геройнууд Агын талын хонишод юм.

«...Баруун Хужартын, Зүүн Хужартын болон Дунда Хужартын хүндыгөөр колхозой хонишод байрлана. Дүрбэн отара, дүрбэн бууса. Тэдэнээр ошожо танилсахамнай бэшэ гү? Тэдэмнай һонин лэ зон байха даа» — гэһэн үгэнүүдээр уншагшадтаа хандахадань, гансата һэргылэн боложо, үнэхөөрөөшье ямар зоноор уран зохёолшо бидэниие танилсуулхань гээшэб гэжэ бодолгото бологдомоор байна. Сэхынь хэлэхэдэ, Ж. Балданжабоной роман уншагшадай найдал мэхэлээгүй. Роман соо зураглагдаһан хүн бүхэнэй хуби заяагаар бүхы сэдьхэлһээ һонирхожо, тэдэнтэй хамта сэдьхэлээ хүдэлгэн, һанал бодолынь хубаалдан, амиды хүнүүд шэнгеэр нүхэсэнэбди. Энэ хадаа уран зохёолшын ёһотой роман бэшэжэ шадаһанай гэршэ мүн. Үнэхөөрөөшье манай совет хүнүүд болохо Даржа үбгэн, комсомол басаган Хорло, Аюр, Суранзан мэтэнүүдэй хуби заяандаа хайша хэрэгээр хандажа болохо аал? Жэшээ болгон Даржа үбгэнэй образ абажа харая. Бүхы наһаараа үнэн сэхээр колхоздо ажаллаһан, дүршэл ехэтэй, олоной түлөө унаһан малгайгаа абангүй хонидой үүлтэр һайжаруулха, мяха, нооһо элбэгээр абахын түлөө оролдожо ябадаг хүн. Тиигэн гэһээнь холын бодолгүй зарим тэды колхозой хүтэлбэрилэгшэд ажалһаань гаргаад, пенсидэ ябуулжархина. Гомодоһон үбгэнэй сэдьхэл, бодол уншагшадта илангаяа ойлгосотой байна. Тэрэнһээнь уламжалан колхозой үйлэ хэрэгүүд, хонишодой эрхэ байдал мүн лэ уншагшые һонирхуулна. Яахадаа үнэн сэхээр ажалладаг үбгэниие ажалһаань гаргаа гээшэб гэһэн асуудалай гарахада, колхозой правлениин ажахыгаа буруугаар хүтэлдэг байһаниинь элирнэ. Үнэхөөрөөшье колхозой түрүүлэгшэ Цэлхэй Цыренович юумэн бүхэнэй газаа талые һайжаруулхын тэдысэ ябуулга хээд, шаһар тухайнь огто мартажархидаг, тоодоггүй зантай хүн. Тиихэдэнь лэ Даржа үбгэн энэ ябуулгын буруус элирүүлжэ, хонишон бүхэн үбһэ тэжээлдээ өөрөө бэлдэхэ, тэрэнэйнгээ түлөө харюусаха ёһотой гэһэн асуудал табина. «Залуушуулай комплексно бригада эмхидхэгдэбэ ха юм даа. Үбгэн болоһон Даржа тэдээндэ ямар туһа хүргэхэб даа»,—гэһэн шалтаг урдаа бариад, үбгэниие ажалһаань гаргана. «Үгы даа, дэншье тиимэ бэшэ, гол шалтагааниинь энэ бэшэ»,—гэжэ парторг Жаргал Базаровтай хонишон Даржатай уншагшад түрүүлэгшын үгэнүүдые досоогоо буруушаана. Хэды урданай хүн байбашье, ажал хэрэгтээ үнэн сэдьхэлһээ хандадаг, хүн зондоо туһал хээ һаа, һанаагаа амардаг, ёһотой мүнөө сагай хүн гэжэ Даржа үбгэнэй образые уран зохёолшо тон зүбөөр харуулжа шадаа. Энэ асуудал романай гол удхатай нягта холбоотой байна, тиимэһээ роман мүнөө үе сагай шэнжые тодорхойлно гэбэл алдуугүй.

Колхозой хүзүүн дээрэ һууха дуратай зарим зониие автор хайра гамгүйгөөр шүүмжэлнэ. Энэ талаар хонишон Садын бүлэ, тэрэнэй өөрынь, Мунсалмаа һамганайнь образууд тон һонирхолтой. Хүн зонһоо холо оршодог хүндыдэ байрлаһан Садатан колхозой хонидоор хамта өөһэдынгөө хонидые колхозой үбһөөр тэжээгээд байжа байхадань, илангаяа Мунсалмаадань ехэл аятай һэн. Зөөри зөөшын хойноһоо унаһан малгайгаа абангүй оролдожо байһан Мунсалмаа һамгандаа даруу аалин зантай, номгон тэнэюун, үгэ дуугүй Сада юун гэжэ халэха байгааб даа. Хомхой хобдог зантайень мэдэжэ, хаража байтаад, хэдэн дахин болюулха һэдэлгэ хэхэдэнь:

—Альгаа дэлгээгээд байгаа һааш, арбаншье сагаан тэрээн дээрэш тогтохогүй. Тиимэл хадань бажуужа шадахынь тула хүнэй гарта бурхан хурга нэмээ юм шуу. Энээниие һайн лэ ойлгожо ябаарай, — гэжэ һамганиинь номноно. Уншагша бүхэниие Садын хуби заяан һонирхуулна. Хомхой хобдог һамганайнгаа энэ бүхы аашануудые хорихогүй хүн гээшэ гү, иигээд лэ тэрэнэйнгээ гар соохоно байһаар баһа өөрөө һамгандаал адли болошохонь гү гэһэншье һэжэг түрэнэ. Үнэхөөрөөшье хэниинь хэнээ илаха хаб гэһэн асуудал эндэ тон шухала болоно. Бүхы наһаараа үнэн сэхээр ажаллаһан Сада һамгамни үнэхөөрөөшье зүб юумэ хэлэнэ гээшэ гү гэжэ хаа-яа һанаадшье үзэхэ юм. 30 хонитой, арбаад үхэртэй, түрэхэ хоёр гахайтай болошоһоноо гэнтэ мэдэрнэ. Тиигээд һамгандаа энэмнай аягүй юумэн боложо байна гэхэдэнь:

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

Цэдэн ГАЛСАНОВ.

Уулын бүргэдэй уурхай

Шуша дээрэхи шэнэһэн гэрые нэршүүлэн,
Сибириин дуулгада үлгэн, залган дууланам. —
Урасхал Енисейн мүнхын уһаар сүршүүлһэн
Уулын бүргэдэй уурхай эндэ харанам.
Үдтэг тэмсэлшын зүрхэн эндэ хатуужан,
Үглөөнэй залингай нэрьехые зүгнөө һэн.
Эгээл түрүүшын туяа эндэ бадаруулан,
Энээхэн сонхоһоо арад зондо түгөөгөө һэн.
Инаг Ангарын баатар Енисейдэ дурлаһые
Энэ хэрэлсы дээрэһээ энхэрэн хараа юм,
Ураал, Байгал тээшэ,—Орос орон дээгүүр
Уряал табижа, эндэһээ гараа һунгаа юм.
Дурасхаалта тэрэ гэрые дуулыт, шүлэгшэд,
Дуулим Сибириин һалхяар хуурдыт; үльгэршэд!
Бээрмэ хүйтэнш һаань, тэндэ мүрэн сарсадаггүй,
Бэлхүүһэсээ саһанш һаань, тэндэ ургы нардадаггүй.
Элшэтэ Ангарын ольһондо хүнүүд үтэлдэггүй,
Эршэтэ Байгалай долгиндо дуунууд замхадаггүй...
Дуулыт, дуушад, хүршэ Шушенска хизаараа,—
Дурдам Буряад нютагайм түрэл ха юм шуһаараа!

ЭРХИМ ХОНИШОН

Дашинима Балданович Балданов Борьёогой совхозой эрхим хонишодой нэгэн. Тэрэнэй бригада дүрбэн жэлэй туршада 100 хонин бүриһөө зуун хурьга абаһан байха юм. Жэшээлхэдэ, нёдондо зуун хонин бүриһөө 112 хурьга абаа.

Мүнөө жэл тэндэхи хонишод хонин бүриһөө хурьга абаха гэһэн уялгатай. Тэдэнэр хэлэһэн үгэеэ хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ байна. Энэ үедэ хонидынь түлэг түрэжэ байна. 500 толгой хурьгад абтанхай.

Малайнь хүшэ шадал һайн. Хонидойнь хотон соо дулаан, хуурай, гэрэлтэй.

—Абаһан уялгаяа заатагүй үлүүлэн дүүргэхэбди,— гэжэ ахалагша хонишон нүхэр Балданов хөөрэнэ.—Уялгаяа дүүргэхэ арга боломжо манда бии гэжэ хонишод мэдүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Борьёогой совхозой хонишон Д. Б. Балданов.

С. КЛИМОВЭЙ фото.

ЭХИР ГУРБАЯА ЭМЭЭХЭЙЛНЭ БАСАГАХАН

Зургаа наһатай боложо байһан Нина басагахан үндэр набтараар дунда зэргэхэн аад, шаб гэмэ шамбайхан, шударгы шуумар юм. Хүбшэ тайгата Баргажанай үндэр орьёл шэлэнүүдэй эгээ хаяада, элдэб түрэлэй ургамалаар баян Хилгана нютагта түрэһэн энэ басагахан мэдээ орохоһоо хойшо гэхээр мал һүрэгэй дунда ябажа, мал харууһалхада туһалха, хамһалсахадаа угаа шадамархан, ямаршье түрэлэй малай зүһөөр танихадаа айхабтар бэрхэ. Оролдосотой нягта ажалаараа нютагайнгаа хүн зондо мэдээжэ болоһон Радна Будаевна Аригунова гурбадахи жэлээ эхэ хонидые харууһалжа ябахадаа энээхэн басагаяа дүршэл шадабаридаа тэсэмгэйгээр һургадаг. Гэрэйнгээ гар үзүүрэй элдэб ажалда һургажархиһаниинь, хүнэй хэлүүһэгүйгөөр аяга табаг жэншэдгүйхэн угаажа, гэр соохиие сүмөөхэнөөр өөдэ татажархидаг. Эжынь 497 эхэ хонидой тус бүриһөө хурьга абажа, Усть-Лабинска үйлэдбэриин управлениин хүдэлмэрилэгшэдэй жэшээгээр тобир һайнаар, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэн, XXII партсъездын нэрэмжэтэ нолхозойнгоо хонин һүрэгтэ табихаар шиидэнхэй. Мүн хонин бүриһөө 3 килограмм нооһо хайшалха уялга абаһан байна. Мүн Нина басагаханиинишье «эжымни ажалдаа магтаалтайгаар ябажа, һайн хүнүүдэй тоодо ороһой даа» гэжэ хододоо сэдьхэжэ байдаг юм.

Нинын илангаяа эмээхэйрэн харууһалдаг нэгэ хонин һаяхан хурьгалха болоо һэн. Нина басагахан эжытэеэ дахасалдан, тэрэнэйнгээ хажууһаа һалаагүй бэлэй. Абаһаар нэгэ томо сагаахан хурьган гаража ерээд, баһа нэгэ хэды сагай үнгэрхэлээр баһа буржагар харахан үһэтэй хоёрдохи хурьганиинь бии болошоо һэн. Иигээд лэ Нинын тусгаар харууһанда байдаг оройдоо ганса хүхэтэй энэ хонин эхир хурьгадаа эмээхэйрэн долёожо байба. Одоол хурьгалжа һанаагаа амарбаш даа гэжэ тэрэ хонёо эжытэеэ Нинын бөөмэйлэн байтар гурбадахи, бултанһаань эгээ багахан хурьганиинь гаража ерэбэ. Аяар гурбан эхир хурьгад ори ганса хүхэеэ буляалдан хүхэхэдөө сададаггүй байба. Тиихэдэнь эжынь ондоо, һүтэй хонидоо һаажа, басагаханаараа һү угжуулдаг болобо. Эхэ басагахан хоёрой халуун анхарал доро бөөмэйлэн харууһалагдажа байһан эхир гурбан хурьгад мүнөө хүсэд тэнжэнхэй, өөдэргэн дорюун юумэнүүд иишэ тиишээ тангаршаан гүйлдэжэ байна.

Хайрата эжыдээ хододоо хамһалсажа ажалай дүршэл оложо, эжынгээ сэдьхэл һанаа билтаруулан ябаһан Нина басагахан эдэ гурбан хурьгадаа тобир томонууд болголсоод, колхоздоо тушаахал байха даа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Нина басагахан эжытэеэ гурбан эхирнүүдэйнгээ нэгые угжажа байна.

Д. Чимитов.

БУДАГШАДАЙ ТҮРҮҮ БРИГАДА

«Бурстрой» трестын малярнуудай, Галина Посельскаягай даадаг бригада гэр будажа дүүргээд, тэрэнээ тушаахадаа эрхим сэгнэлтэ абадаг байна.

Бригадир Галина Сергеевна Посельская, дүй дүршэл ехэтэй хүдэлмэришэн Ефросинья Георгиевна Ефимова, Татьяна Николаевна болон бусад залуу нүхэдөө дааһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандахаар хүмүүжүүлнэ, мэргэжэл шадабарида һургана.

Бригадирынь залуушуулаа хуушан хүдэлмэришэдтэй суг ходо хүдэлгэдэг байна. Тиихэдээ залуушуул аха нүхэдэйнгөө хэһэн юумыень хаража, дүй дүршэлдэнь һуралсана, тэдэнэрһээ зүбшэл, заабари абана. Энэнь залуушуулай хүдэлмэриингөө онол арга шудалхада туһална. Тамара Павличина, Анна Качина, Тамара Фомина болон бусад эндэ ерэһээр тиимэ үнинэй бэшэ. Мүнөө тэдэнэр зарим дүй дүршэл ехэтэй малярнуудһаа дутуугүйгөөр хүдэлнэ.

Мухинай гудамжаар үндэр сагаан байшан тобойно. Тэрэнэй газаа талые Посельскаягай бригада будаа. Энэ гэрэй зосооншье ороод хараа һаатнай, хэды гоё, нюдэндэ дулаахан бэ даа. Гансашье гэр бэшэ. Шишковкодо баригдаһан һургуулиин шэнэ байшан, обсерватори гэхэ мэтэ олон ондоо байрануудай гадар, дотор эдэнэрэй гараар жэлэгдээ, будагдаа.

Барилгашадай дундаһаа энэ бригада хамагһаа түрүүлэн үнгэрһэн жэлэйнгээ үйлэдбэриин даалгабари дүүргэһэн байха юм. Мүнөө жэлдэшье эршэтэй ажаллаһаар. Городой микрорайондо баригдажа байһан 40 байратай 13-дахи гэрые будажа дүүргээд, зэргэлээшэ гэртэнь хүдэлжэ эхилбэ.

— Байгша оной нэгэдэхи кварталда Маша Теслевагай, мүн манай бригаданууд үшөө 40—40 байратай гурбан гэр будажа дүүргэхэ болобобди, —гэжэ Галина Сергеевна хөөрэнэ.

Эдэ хоёр бригада хоорондоо мүрысэнэ. Тиигээд бэе бэеһээ гээгдэхэгүйн түлөө тэмсэнэ. Тиимэһээ өөһэдөө штукатурка хэнэ.

— Шухала хэрэгтэй инструментээр бидэниие хангаха тушаа барилгын 3-дахи управлени һаналаа багаар хандуулна,—гэжэ Посельская болон тэрэнэй нүхэд гомдоно. Гараар будадаг будуур үгэхэдөө муу шанартай гү, али тэрэниие саг соонь үгэнгүй һаатуулдаг байха юм.

Хилгааһан будуур бэлдэхые малярнууд дурадхана. Эдэнэрэй эрилтэ дүүргэхэ шухала.

Бригадада бүхы хүдэлмэринь түргэнөөр, нарин нягтаар ябуулагдана. Тэдэнэрэй үнэн сэхэ, оролдосотой ажаллаһанай ашаар шэнэ байранууд сэбэр, гэрэлтэй. Будагшадай бригаданууд халаанайнгаа даабари дунда зэргээр 120 процент дүүргэнэ ха юм.

Ажалайнгаа үдэрэй һүүлээр хамтаараа кино, театрта ороно, зариманиинь ном уншана, ниитын хүдэлмэридэ хабаадалсана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Посельскаягай бригада.

А. Шулунов.

Тобшохоноор...

Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхозһоо хүдөө бэшэгшэ нүхэр Лопилов хэдэн тобшо һонинуудые иигэжэ мэдээсэнэ:

★ Совхозой Шэнэһэтэдэхи 4-дэхи отделениин медицинскэ пунктын фельдшер Цырен-Дари Чимитова дааһан ажалдаа ханамжатайгаар хандажа, арад зондо медицинын али болохо туһаламжа саг соонь хүргэнэ. Тиимэл хадаа зондоо хүндэтэй.

★ Эндэхи киномеханик Жамьян Будажапов 8 жэлэй хугасаа соо тус хүдэлмэридэ таһалгаряагүй ябана. Совхозой 4-дэхи, 5-дахи отделенинүүдтэ ябажа кино харуулха зуураа, арад зоной дунда ойлгуулалмжын хүдэлмэри ябуулдаг байха юм.

★ Шэнэһэтын отделениин түмэршэ дархан Бабу Цыбиков 35 жэлэй туршада ган булад түмэрэй шэрээдэһэ сэсэрүүлэн, алха, балтын абяа таһалдуулнагүй. Энэ уран дархан слесарь, фрезеровщик, гагнууршан. Тиимэһээ бүхы машина, техникэ һаадгүйгөөр заһабарилна. Тэрэнэй балташан Дамба Шодонов түмэршэ дарханай эрхим туһамарша. Эдэ хоёр үдэр бүриингөө даабари 200 процент хүрэтэр дүүргэдэг байха юм.

Энээниие мэдэхэ гүт?

Манай газар дэлхэйдэ дүтын ододһоо туяатаһан гэрэл $4^1/_4$ жэл соо ябажа манда хүрэдэг. Тииһэ тиитэр одос секунда соо 300 мянган километр түргэнтэйгөөр гэрэлээ сасаруулдаг байха юм. Зарим ододһоо гэрэл хэдэн зуугаад, мянгаад жэл соо ябажа бидэндэ хүрэнэ. Тиимэһээ бидэ огторгойн одо мүшэдые харахадаа үнгэрһэн сагайнь байдалые харанабди. Юуб гэхэдэ, хэдэн жэлэй саада тээ тэдэ мүшэд ямар байгаа һэм, тэрэниiень мүнөө харана гээшэбди!

Огторгойн одо мүшэд тоо томшогүй олон. Гэбэшье манай нюдэндэ харагдадаг ододой тоо абтанхай. Дэлхэйн нюруу дээрэһээ нэгэ доро 3000 шахуу одод харагдадаг байна.

(Календарьһаа абтаба).

Хилэн саанаһаа

Ирагта хэгдэжэ байһан хашалта хэһээлтые буруушаалга

ЛОНДОН, февралиин 15. (ТАСС). Англида һуража байһан 500 гаран ирак студентнүүд Ирагта хэгдэжэ байһан хашалта хэһээлтые буруушаалгын тэмдэг болгон Ираһаа Лондондо байдаг посольствын байшангай дэргэдэ мүнөөдэр демонстраци хээ. Ираһаа Англида байдаг элшэн сайдта буруушаалгын бэшэг барюулаа.

МҮНӨӨ ҮЕ САГАЙ ХҮНҮҮД ТУХАЙ РОМАН

(Эхиниинь 3-дахи нюурта)

— Магад ши намайе хулгайшан гэхэеэ байна гүш, юу амандаа уһа балгаһандал байнабши,—гэжэ Мунсалмаань һэшхэлгүйгөөр Садаяа хараажархина. Хэды болотор иигэлдэжэ, саашаа байха байһаниинь мэдэхын аргагүй һэн. Харин ажабайдал өөрөө тэдэнэй энэ бусайдалые бута татаа. Хамагһаа холохоно, амяараа байһан тэдэнэй отарые бусад отарануудтайнь нэгэдүүлжэрхинэ. Тиихэдэньшье шуран бэрхэ Мунсалмаа колхозойнгоо экспедитор болоод, хүнгэн машинаар гүйлгэжэ ябана. Бариһанаа алдадаггүй шуран зантайл хадань колхозой түрүүлэгшэ Цэлхэй Цыренович тэрэниие шэнэ тушаалда томилоо. Өөрынгөө хармаан руу юу хээ хэлгэтэйл ябаашье һаа, колхозой наймаа болон бусад андалдаа эрхилэлгэдэ бага бэшэ туһа асарха хүн гэжэ түрүүлэгшэ зүб ойлгоо бшуу. Багаһаа хойшо ажалда дүршэһэн, совет һургуулида һураһан Баяр хүбүүниинь хомхой хобдог эхынгээ али бүхы ааша хэрэгүүдтэ һаад хээ. Гансашье Баяр бэшэ, Аюр, Суранзан гэгшэд Мунсалмаагай хара хэрэгүүдые хажуу тээһээнь хаража байхагүй байһаниинь ойлгосотой. Номгон дару зантай Садашье хүбүүнтэеэ сугтаа ажаллахадаа зориттой болоод, зангаа эрид хубилгана. Манай ажабайдалда һаад ушаруулхые һэдэдэг зарим тэды хүнүүдые «Дабаан» гэжэ романай автор тон зүбөөр харуулаа, тэдэнэй нэд нэтэрүүе, бэлэхэнээр үгы болохогүй байһые тэмдэглээд, иимэшүүлтэй хайрагүйгөөр тэмсэхэ гээшэ тон шухала гэжэ онсолон тэмдэглэнэ.

Мүнөөнэй залуушуулай абари зангай тогтонижоролго, хүн болохо замые Д. Балданжабон роман соогоо тон зүбөөр, этигэмээр зураглана. Энэ хадаа тус романай һайн талань гэжэ сэхэ хэлэхээр. Аюрай хуби заяанай жэшээ дээрэ энэнь илангаяа тодоор элирнэ. Эсэгэгүйгөөр үдэһэн (эсэгэнь фронтдо унаа һэн) хүбүүндээ эхэнь инаг дуратай байжа, хүн болохо хэрэгтэнь һаад хэжэрхинэ. Багаһаа зоргоороо үдэһэн хүбүүн ехэ болоходоо, хабарай һалхинда үлеэлгэһэн хатанхай хамхуул шэнги, хэндэшье туһагүйгөөр ураг ша хойшоо, зүүлжэ баруулжаа гүйгөөд лэ байха юм. Юушье хэхэ дуратүй, шадахашьегүй хүбүүн. Нэгэ Бальжин гэжэ басаганда, үгы гэбэл, хүхюун зантай хонишон Суранзан басаганда инаглаад байха юм. Теэд Суранзаниинь Аюрһаа холо урда ажабайдалай замда гараһан, олые үзэһэн, «эрэшүүлые мэдэхэб» гэжэ дэмы бэшэ хэлэдэг басаган байшоо. Олон үгэтэй, олон зантай энэ басагантай уулзахадаа Аюр өөрөөшье мэдээгүйдөө гартань орошоһон байба. Түрүүшэгээр юрэл саг үнгэргэхын тэдысэ нүхэсэһэн хоёр аад, һүүлэй һүүлдэ бэе бэеэ олоҗо, дурлалсажа һалана. Теэд энэ дураниинь хүнгэн бэшэ дуран байгаа. Энэ дураниинь тон зүбөөр, этигэмээр зураглагданхай. Тэдэнэй мэдэрэл, үйлэ хэрэгүүд роман соо нилээд ехэ һуури эзэлнэ. Үнэхөөрөөшье хии һэбхи зантай Аюр хүбүүн, олон үгэтэй, олон зантай басаган хоёрой бэе бэеэ ололсожо, дурлалсаха гээшэ хүнгэн бэшэ байһаниинь ойлгосотойшье ааб даа. Теэд омог зантай Суранзанда үдэр бүриин нэгэ жэгдэ, нэгэ адли байдалтай болоод, олон бодол шэбшээд, ондоогоор ажаһууха гэжэ тэрэ шиидэнэ. Үнэн дээрээ һанал бодолоо гүйсэдхэжэшье шадана. Энэ талаараа Суранзанай образ тон һонирхолтой. Нүгөө талаһаа Аюрай досоо болоҗо байгаа тэмсэл, тэрэнэй һанал бодол үндэһэлжэ, автор хүн болохо тээшээ шэнэ замда гараһан хартыень зүбөөр харуулжа шадана. Ажабайдалай али бүхы талые ойлгохонь баһал бэлэн бэшэ байгаа бшуу. Хорло Үржэн хоёрто муу юумэ хэһэнээ ойлгожо, нилээд удаан бодолгото болоно. Хэды хадууржашье һаань, үнэн замдаа гараһан Аюр Суранзан хоёрые уран зохёолшо халуунаар амаршална. Тиихэдээ хани нүхэсэл, инаг дуран болон коллектив тухай, ажабайдалай уг удха тухай, манай совет хүнүүдэй сэдьхэлэй сэбэр арюун байха тухай тон зүб хөөрэлдөө үүсхэнэ.

Юрэнхы дээрээ һонирхолтой, мүнөө үе сагай хүнүүд тухай бэшэгдэһэн Жамьян Балданжабоной роман соо зарим тэды алдуу дутуунуудшье үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Хорлын образ халирхайгаар, тодо бэшээр гаранхай. Тэрэнэй һанал бодолнууд, Үржэндэ бэшэһэн бэшэгүүдынь ута унжагайнууд, романай гол удха ойлгохо хэрэгтэ хабаагүй шахуу болошоно. Романай гол геройнуудай нэгэн болохо Хорло элдэб бэрхэшээлнүүд тухай хөөрөөд, яряад, үнэн дээрээ юушье бүтээнэгүй. Юрэнхыдөө зүбөөр һаналагдаһан бригадир Хорлын образ романай эхин хуудаһанһаа һүүл болотор бии хэбэртэй аад, даншье һаа амисхаалгүй, гансал гоё гоё һанал бодол, үйлэ хэрэгүүдые аман дээрэ бүтээхын тула оруулагдаа гэжэ һанахаар. Тиимэһээ ёһотой уран һайханай образ болоҗо шадаагүй. Тэрэшэлэн түймэрэй болоһые һаһаад үзэе. Тэндэ гол үүргэ Хорло Даржа ахай хоёр дүүргэжэ, баһал «бадаршалга» харуулна. Энэ сценэ роман соо үлүү, бусад үйлэнүүдтэеэ ямаршье дотоодын холбоогүй болошоно. Һүүлэй һүүлдэ Хорлошье хани нүхэртэеэ эбтээ орожо, һайн һайхан хэрэгүүдээ хэжэ эхилнэ. Иимээр лэ үгтэһэн Хорлын образ ажабайдалтай тон юрэнхы холбоотой болошоно. Бүхы дээрэнь абажа хэлэхэдэ, ямар нэгэн бэрхэшээл, шалгалта дабуулхын тула автор геройнуудаа заал һаа шуурган һалхинда гү, али саһа уһанда оруулна. Энэнь тус романай доторой хүсые яаха аргагүй буурулна, үлүү гараса һанаашалһанай шэнжэ үгэнэ гэжэ хэлэмээр. Үнэхөөрөөшье Аюрые һайн талаһаань зураглахын тула аргагүй ехэ шуурга «хүдэлгэнэ» һэмнай. Хэды шуурганай гааража байгаашье һаань, инаг басагандаа яараһан Аюр хүбүүн хүрэхэ газартаа хүрэжэ, колхозой хонидые абаралсана. Тиимэһээнь, хэрбээ Аюрай дурлаагүй байгаа һаань, колхозой хонид хүу үхэшэхэ шэнги байна. Иимэнүүд авторай һанаанһаа абажа оруулһан ушарнууд тон олон байһыень халагламаар.

Романай үшөө нэгэ гол алдуунь юуб гэхэдэ, түрүүлэгшэ болон парторгын образууд. Тэдэ хоёрой хани харилсаанууд урданхи Буряадай уран зохёолшодой повесть болон роман соохидол даншье һаа адли болошоо. Муу түрүүлэгшэ һайн парторг хоёрой хоорондохи зүрилдөөнүүд романай гол конфликт болоһониинь халагламаар. Нүгөө талаһаа, һайн парторгнууд ажабайдалдаа урагшагүй, ехэнхи ушарта һамгагүйнүүд байдаг. Тус роман соо һайн гэжэ гаргагдаһан парторг Жаргал Базаров баһал тэдэнһээ холо ошоогүй. Залуухан, сэбэрхэн аад, хадамгүй Суранзанда тэрэ дурлана. Тиихэдэнь түрүүлэгшэ Цэлхэй Цыренович ехэл олзуурхана: тэндэхи нютагта еруул хүн аад, хүн зонтоёо холбоо барисаа муутай, ниитэ политическэ хүдэлмэри хэхын оронда эхэнэрнүүдээр холбоорилдоно гэһэн һураг тараана. Тиихэдээшье авторай һанаалһанай ёһоор парторгые муудхааха бэшэ, харин өөрыгөөл бурутуулаад һалана бшуу, ушар юуб тэхэдэ, парторгнь нүгэлгүй, сэхэ сэбэр хүн гэжэ үнинэй мэдээжэ һэмнай. Харин тиихэдэ Буряадай уран зохёолшодой номууд соохи партийна хүдэлмэрилэгшэд юундэ бэе бэедээ эхир хүнүүд шэнги адли гээшэб гэһэн асуудал эндэ гаража ерэнэ. Адли байхаһаа гадна, гол түлэб еруул, һая хүдэлжэ эхилжэ байһан байдаг. Үнэхөөрөөшье Ж. Балданжабоной роман соо Жаргал Базаров юу хэнэб гэһэн асуудал гарана. Даржа үбгэниие ажалдань һөөргэнь оруулхаһаа, хүн зондо сэдьхэл зүрхэнһөө хандаха шухала гэжэ номнохоһоо бэшэ юушье хэнэгүй шахуу. Ямаршье искусствада харша гэжэ тоологдодог хэб хэрэглэн, парторгын образ бүтээһэниинь халагламаар байна. Тиимэһээнь лэ түрүүлэгшын болон парторгын образуудые бүри һонёор, урдань харуулагдаагүй талаһаань зураглаха гээшэ шухала байна. Уран зохёолшо геройнуудаа өөрынгөө дуратай талаһаа зураглаха эрхэтэй байһаниинь арсашагүй. Гэбэшье Жаргал Базаров Цэлхэй Цыренович мэтын зоной хубиин байдал, ажаһуудал, һанал бодолые, эрмэлзэл хүсэлые, муулар гомдолые гүнзэгыгөөр харуулбал һайн байгаа даа.

Юрэнхы дээрэнь эдэ алдуу дутуунуудыень тэмдэглэхэ зуураа, Ж. Балданжабоной роман соо болоһон үйлэ хэрэгүүд ямаршьеб задагай, саб гэмэ сэдьхэл бодолой сэхэ шэглэлгүй байна гэжэ хэлэлтэй. Романай гол удхатай холбоогүй зүйлнүүд угаа олон. Олохон образуудынь (Хорло, Жаргал Базаров болон бусад) дээхэнүүр, ёһо тэдыгээр гаргагданхай. Тиимэһээл дотоодын хүсэгүй, амигүй болошоно.

Зүгээр бүхы дээрээ Жамьян Балданжабоной «Дабаан» гэжэ роман мүнөө үе сагай гол шухала асуудалнуудые алгасаагүй гараһан тон һонирхолтой зохёол болоо гэжэ сэхэ хэлэмээр.

Б. МАХАТОВ,
БКНИИ-гэй научна хүдэлмэрилэгшэ.

ЭРДЭМТЫН ДЭБТ…

КОТОКЕЛЬ НУУРАЙ ТҮҮХЭ

Байгал далайн зүүн эрьедэ —Түрхэ Кика гэжэ хоёр горхоной забһарта бии болоһон Котокель нуур үбэл, зунгүй ангуушадай дура буляажа байдаг. Энэмнай тэндэхи нуурнуудай эгээл ехэнь болоно. Котокель нуур Байгал далайтайгаа Түрхэ голтой ниилэдэг. Урдань Байгал далайн уһанай ехэ байхадань энэ нуурнай тохой байһан гэхэ. Хэдэн зуун жэлэй удаа далайн уһанай һуухада, амяараа нуур болоһон домогтой. Нуурай гол дундань гансахан Монастырский гэжэ нэрэтэй олтирог бии.

Нуурай загаһа олошоруулхын тула һүүлэй үедэ яһала ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Эдэ жэлнүүдтэ тус нуурта сазан, лещ загаһан нютагжанхай.

ТОМО ЗАГАҺАН

Газар дэлхэй дээрэ байрладаг ан арьяатанай дунда кит загаһан эгээл ехэ амитан гэжэ тоологдодог. Нэгэтэ хүхэ кит баригдаһан гэхэ. Тэрэнэй утань аяар 33 метр, 150 гаран тонно шэгнүүртэй байгаа. Зүрхыень шэгнэ… рэнь 700 … ниинь 8000 … рэнэй хотые … бэн киломстр… Шүдэгүй ам… метр хүрэтэр…

УҺАНАЙ …

Иимэ нэрэ… най ресиубли… зарта байрла… соогуур нил… тамаржа шад… оёороор там… тэндэ хэбтэһ… хой шумуули… эдидэг байна. … жараахайнуу… эдижэрхидэг …

ГУРБАН … ГҮ…

Дэлхэйн бү… лэ нюдэтэй … Теэд гүрбэл … байшоо. Тэрэ… нюдэнэй нүхэ… нүхэниинь юу… шьегүй һаа, х… болоһые мэдэ…

… биол…

ЭЛДЭБ ҺОН…

АСАРИ ТОМО ЛААМПА

Япондо 50 киловатт хүсэтэй асари томо лаампа бүтээгдээ. Тэрэнэй шэгнүүр 23 килограмм болодог. Һүниин сагта лаампаһаа 600 метр холо байгаад, тэрэнэй гэрэлээр газетэ уншажа болохо байна.

ШОРОЙ ТООҺОНТОЙ ТЭМСЭЛ

Юрын харгынуудаар ябахада тооһоной гарадаггүй байха таарамжатай зохид жиирэй арга Варшавада ухаалан зохёогдоо. Харгы дээгүүр уһа сүршэхэдөө, тэрээндэ 20 процент хүрэтэрнь хлортой избёосхо нэмэдэг. Энэ хадаа шиигэй хатасые удааруулдаг, тооһо дарадаг байна. (Бороотой үедэ худхамалдаа дабирхайтай послесульфидна щелок нэмэдэг). Иигэжэ харгыда нэгэ дахин уһа сүршэхэдэ, хэдэн һарын турша соо тооһон гарадаггүй. Хатуу хушалтатай дардам харгынуудта иимэ аргые хэрэглэжэ болохогүй.

ШЭНЭ АРШААН

«Ессентуки» шэнги аршааниие геологууд Кавказай Ехэ хүбшын бооридо Пассанаури гэжэ тосхон шадар олоһон … һаа сүүдхэдээ … аршаан гарадаг…

ҮДЭР БҮР… «БОР…

Боржомско С… нэрэмжэтэ эюул… лаа зам дээрэһа… вагондо ашагда… ральна уһан м… нютагууд руу … гээгдэдэг.

Мүнөө жэлд… миллион шэл «… рүүнэ эюулжэ…

ТАНИГДААГ…

Хитадай эрд… магта хамаатай… дээжэ болоогүй… Гуандун прови… на. 1,5—2,5 … нүүртэй арбуз … зургаан яһахан… соохи зөөлэн х… процентнь урга… лоно. Энэ тоһо… лые таридаг бо… дые Хитадай эр… хай.

Великобританиин компартиин политическэ ком…

ЛОНДОН, февралиин 15. (ТАСС). Ирагтахи байдал тушаа Великобританиин коммунис партиин политическэ комитет мэдүүлгэ толилоо.

«Ирагта патриодууд болон демократуудые хашаха хэһээхэ, олоор хюдан алаха шэрүүн шанга кампани болоҗо байна, зарим мэдээнүүдэй ёһоор хэдэн зуун хүн алагдаа» гэжэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Нефтиин монополинуудай ашатуһые харадаг хүсэнүүд Ирагта дахяад ябуулга … политическэ ком… дэглэнэ.

Эгээн лэ эрид… га хэхыень … шэд, бүхы … дүүлгэ соо ур… «Алалга хюдалга… коммунистнуудые… бусад патриодуу… тэ хэгты!» гэжэ… тедэй мэдүүлгэ …

Сиорикитай уулзаба…

ТОКИО, февралиин 15. (ТАСС). Эндэ ерээд байһан «Новости» гэжэ хэблэлэй агентствын правлениин түрүүлэгшэ Б. С. Бурков «Иомиури» гэжэ газетые гаргагша, «Эн-Ти-Ви» гэжэ радио-телевизионно корпорациин түрүүлэгшэ Мацутаро Сиорики гэгшэтэй уулзаа. М. Сиорики газетын түүхэтэй, Японд үнгэтэ телевидениин хүгжэлгэтэй Б. С. Бурковые хөөрэл… суулһан байна. … ков «Новости» г… ствын ажал ябу… үгөө. Эб найрам… туһада, хоёр ор… туһада зорюулан… дай хоорондоо … байгаа һаа һайн… онсолон тэмдэглэ…

КПИ-гэй делегацитай Неру

ДЕЛИ, февралиин 15. (ТАСС). Индиин газар дээрэ хариин сэрэгэй бааза байгуулгада хүргэжэ болохоор ямаршье дурадхалые Индиин правительство хэзээдэшье зүбшөөгөөгүй юм гээд Индиин коммунис партиин гэшүүдэй делегацида премьер-министр Неру мэдүүлээ. «Индиие агаарһаа хамгаалгые эмхидхэхэ тухай» баруун гүрэнүүдэй оруулһан дурадхалнууд тушаа КПИ-гэй национальна совед… һан резолюциие … министртэ дамжу… гаа бшуу.

«Индиие хамга… лиин» үндэһөөр … коммунистнуудые … коммунис парти… ци премьер-минис… үгөө.

Азиз Шериф арестовала…

КАИР, февралиин 14. (ТАСС). МЕН агентствын корреспондентын Ираһаа дамжуулһанай ёһоор Азиз Шериф мүнөөдэр Багдадта арестовалагдаа.

Азиз Шериф хадаа олониитын элитэ ажал ябуулагша, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадагша болоно. Тэрэ Ирагай эб найрамдалай тала баригшадай национальна … ральна секрет… далай Бүхэд… гэшүүн хэдэн … юм. «Араду… эб найрамдал… түлөө» Уласхо… скэ шан тэрэ… олгогдоһон ба…

Редакт…
Ц. Ц…

Манай адрес, телефо…

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Лен…
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. ред… ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной жизн… —24-74, сельского хозяйства, советского строител… ры—47-59, промышленности, транспорта, инфор… литературы и искусства—34-05, писем и рабсел… отдел переводов и корректорская—35-95, бухга… Для междугородных переговоров — 16.
Гор. Улан-Удэ, типография Министерст… Бурятской АССР.
Н00353.